

4

Pr. 35. num. 24.

1776, 3

13 //

DISSERTATIO INAUGURALIS
EX IVRE GERMANICO

DE
CONDOMINIO, CVRAE LEGITIMAE, QVAE
FEMINIS LVBECENSIBVS IN FRATRES ET
SORORES MALE SESE GERENTES
COMPETIT, VNICO ET VERO
FVNDAMENTO.

AD ARTIC. V. TIT. X. LIB. I. IVRIS LVBECENSIS.

RECTORE CHRISTIANO-ALBERTINAE MAGNIFICENTISSIMO
AVGVSTISSIMO ET POTENTISSIMO REGE AC DOMINO
DOMINO

CHRISTIANO SEPTIMO

DANIAE NORVAGIAE VANDALORVM ET GOTHORVM REGE,
SVPREMO DVCE SLESVICI, DVCE HOLSATIAE, STORMARIAE
ET DITHMARSAE, COMITE OLDENBVRGI ET
DELMENHORSTI, CET.

AVCTORITATE ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRAESIDE
VIRO CLARISSIMO, CONSVLTISSIMO, DOCTISSIMO
IOANNE DIETERICO MELLMANN

I. V. DOCTORE, INSTITVTI REGII HISTORICI GOETTINGENSIS ASSESSORE,
IVRIS GERMANICI ET PRAXEOS PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO IN
ACADEMIA REGIA KILONIENSI, IBIQVE ICTORVM ORDINIS
ASSESSORE ET H. T. DECANO

PRO
LICENTIA SVMMOS IN IVRE HONORES CAPESSENDI
A. D. VIII. IVNII MDCCLXXVI.

H. L. Q. C.
PVBLICE DEFENDET
AVCTOR

IOANNES FRIDERICVS SCHNOBEL
LVBECENSIS.

KILONII HOLSATOR. EX OFFICINA BARTSCHIANA.

P. 252

1732

IN NOMINE DOMINI AMEN
HABITANTIS IN CIVITATE
S. MARTINI
AD ARTIUM ET SCIENTIAM
PROMOVENDAM

ACADEMIAE
S. MARTINI
S. MARTINI

CHRISTIANO SEPTIMO
HABITANTIS IN CIVITATE
S. MARTINI

AD ARTIUM ET SCIENTIAM
PROMOVENDAM

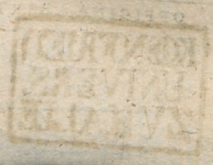
ACADEMIAE
S. MARTINI
S. MARTINI

IOHANNES BILMANN
AD ARTIUM ET SCIENTIAM
PROMOVENDAM

ACADEMIAE
S. MARTINI
S. MARTINI

LICENTIA S. MARTINI
AD ARTIUM ET SCIENTIAM
PROMOVENDAM

ACADEMIAE
S. MARTINI
S. MARTINI

V I R O
SVMME VENERABILI,
PERILLVSTRI, CONSVLTISSIMO,
IOANNI CAROLO HENR.
DREYERO

I. V. D.

COMITI PALATINO CAESAREO,
REVEREND. CANONICORVM LVBECENS. ORDINI PRAEPOSITO,
LIBERAE S. R. I. REIPVBLICAE LVBECENSIS SYNDICO PRIMARIO
ET CONSISTORII PRAESIDI;
ACADEMIAE SCIENTIARVM IMPERIALIS PETROPOLITANAE,
SOCIETATIS REGIAE DANICAE HAFNIENSIS,
ELECTORALIS BAVARICAE CAMPODVNENSIS
ET TEVTOBVRGENSIS MEMBRO;
IVRECONSVLTO LONGE CELEBERRIMO

COGNATO SVO ATQVE FAVTORI
FLAGRANTISSIMA PIETATE PROSEQVENDO

HANC
DISSERTATIONEM INAUGURALEM
IN
TESSERAM VENERATIONIS NVNQVAM INTERMORITVRAE,
INTER VOTA ARDENTISSIMA
PRO

VIRI IMMORTALITER MERITI

PROSPERITATE SEMPTERNA

D. D. D.

TANTI NOMINIS

CVLTOR PERPETVVS
IOANNES FRIDERICVS SCHNOBEL

DISSERTATIO INAUGVRALIS
EX IVRE GERMANICO

DE CONDOMINIO CVRAE LEGITIMAE QVAE FEMINIS
LVBECENSIBVS IN FRATRES ET SORORES MALE
SESE GERENTES COMPETIT VNICO
ET VERO FVNDAMENTO.

AD ARTICVL. V. TIT. X. LIB. I. IVRIS LVBECENSIS.

Art. V. Tit. X. L. I. STATVTORVM LVBECENSIVM.

*S*irbet Kindern Erbtheil an, und eines oder mehr unter denselben sich
übel anstellet; wird solches ein Rath und die Freunde vor gut ansehen,
so soll der oder dieselbe seines Guts nicht mächtig seyn, sondern seine Brüder
und Schwestern sollen das Gut verwalten, so lang bis sie oder er sich zur Besserung
schicken und wohl anstellen würden.

§. I.

Sententia legis.

Ex legibus siue statutis LVBECAE, magnae illius inter
ciuitates Hanseaticas coronae, translatum est argumen-
tum, in cuius expositione versamur, in nucleo com-
plectens insignem materiam curae eorum, qui ob vi-
tium notabile, nominatim ob nimiam prodigalitem, furio-
sum rerum suarum sunt facturi exitum, adeoque ipsi rebus suis
supereffe nequeunt. Namque formula ista (*Sich übel anstellen*)
qua vsus est in loco nostro huius legis auctor, non adeo diffici-
lis est explicatu. Illam non solum de iis, qui nimiam re vera
A exercent

exercent prodigalitem, sed & de caeteris omnibus vsurpari, quorum mores ita corrupti sunt, vt rei familiaris dissipatio, vel ipsorum maior corruptela sit metuenda, iam suspicatus est DAVID MEYIVS, celeberrimus iuris Lubecensis interpres. a) Qua nota etiam, si quid videam, censendi sunt ii, qui vel fontico valetudinis vitio laborant, vel mente capti sunt, fatui ac simplices, pueris & infantibus comparandi, si scilicet ex analogia Art. VI. Tit. VII. Lib. I., qui minorum tutelam explicat, in loco nostro enim de maiorum cura agi ex ipsis verbis claret, argumentari licet. b) Caeterum vniuersa curae legitimae prodigorum atque debilium causa tribus potissimum capitibus absoluitur. Si quidem I) in loco nostro primum forma ad consilium propinquorum nimirum & Senatus auctoritatem adstricta praecipitur, qua huius generis cura sit adornanda. II) Deinde cautum est, vt in fratres & sorores deuoluatur curae & administrationis onus. III) Denique de causis ad dissolutionem curae idoneis disputatum est. Ad talem autem causam definiendam opus omnino esse diiudicatione & sententia Senatus, tum ex ratione & mente legis, tum ex aliis locis, vbi istam diiudicationem ius Lubecense senatui tribuit verbis: *so lange dass der Rath befinden würde* &c. facili negotio intelligitur. Quamquam forsitan eundem ordinem in legis illius expositione seruare atque de singulis capitibus sigillatim disputare commodum videretur; tamen, quum caetera clareant, potissimum in capitis secundi explicatione studium desigendum putauimus. Ibi enim singulare aliquid & a iure communi Lubecensi maxime diuersum receptum

a) in commentario ad Ius Lubec. ad art. 5. Tit. 10. Lib. I. addit. ad nr. 7. pag. 313.

b) Ex argumento art. 6. Tit. VII. Lib. I. IOACHIM LYCAS STEINS

gründliche Abhandlung des Inbischen Rechtes, I Th. Lib. I. Tit. VII. §. 223. p. 317. 318. GOEBD. de contrah. stipul. cap. 7. conclus. 9. HEIG. part. 2. quaest. 38. num. 28 seq.

ceptum esse, dum portionis hereditariae administratio erepta male sese gerentibus praeter fratres *sororibus* etiam, quae alias ob perpetuam, in qua vitam degunt, curatellam, curatrices esse nequeunt, demandatur, iam obseruarunt omnes, qui iura inclytæ illius *REIPUBLICAE* interpretari conati sunt. Inprimis exstiterunt Duumiri omni laude ornandi *DAVID MEVIUS c)* & *IOACHIM LVCAS STEIN*, qui ingenia in detegenda & explicanda huius dispositionis plane singularis ratione proba industria exercuerunt. Sed quum nos, quod pace tantorum virorum dixerimus, sententiae eorum lapillum adiciere merito dubitamus, iuuabit penitius in huius doctrinae fontes inquirere, eiusque genuinum fundamentum perscrutari. Qua in re ita versabimur, vt sectione prima vtilem & grauem de cura mulierum materiam ex iure Romano, tum potissimum Germanico, breui meditatione perlustremus: in altera autem verum singularis, quam modo laudauimus, dispositionis fundamentum atque originem indagare studeamus.

S E C T I O I.

DE PERPETVA FEMINARVM TUTE LA VNIVERSA.

argumentum.

- §. II. *Tutela mulierum ex iure Romano, quo utimur, non est perpetua.*
 §. III. *Causae et natura perpetuae ex iure Germanico, non quidem vniuersali, mulierum tutelae.*
 §. IV. *Variae tutoris muliebris denominationes.*
 §. V. *Variae huius tutelae diuisiones.*
 §. VI. *Origo et usus perpetuae mulierum tutelae.*

A 2

§. VII.

c) *MEVIUS* comment: ad ius Lubecense L. I. Tit. X. art. V. pag. 314. num. 9.

- §. VII. *Femina, quae sub cura est, aliorum curam suscipere nequit.*
 §. VIII. *Breuis expositio dubitationis subnascentis ex articulo V. tit. X. libr. I. iuris Lubecensis.*

§. II.

*Tutela mulierum ex iure Romano, quo utimur,
 non est perpetua.*

Quiritium iura, quanquam decisiones ipsa naturali ratione ac summa aequitate commendabiles continent, temporum vitio in Germaniam irrepserunt, & in academiis & foro auctoritatem acceperunt, tamen quum tantum in subsidium recepta esse accepimus, non nisi deficienti domestica legislatione definire possunt, quid in causis in foro subnascentibus sit statuendum. In ista legum nostrarum collisione incertitudinis naevus, qui inde saepissime oriatur necesse est, optime emendari ac tolli poterit, si obseruetur, qua ratione Latii placita ac Germanorum iura provincialia atque statutoria inter se differant, quaenam capita iuris innati in quouis loco iuribus peregrinis palmam praeriperint; ex quibus demum principiis quaelibet iuris particula sit interpretanda. Nam facilius latent, quae non comparantur; vt probe obseruat *SENECA.* ^{a)} Quodsi nunc hoc institutum persequentes, conditionem feminarum tum Romanarum tum Germanicarum circa materiam curae siue tutelae intentius examinemus, apparebit, non vno modo, sed maxime ius patrium a peregrino illo recedere. Exploratum est, tutelam muliebrem olim Romanis haud quidem incognitam iam ante *IUSTINIANI* sacratissimi legislatoris tempora ab usu recessisse. Si

^{a)} III. Controv. 5.

Si puella duodecimum impleuerat annum, patronus teste PAPI-
 PINIANO *b)* tutor esse desinebat. Idem quidem dabatur cu-
 rator feminae minori, sed non nisi desideranti. Quod ad ma-
 ritum attinet, is ex oratione DIVI MARCI, quae & Senatus-
 consulto confirmata erat, vxori minorenni, ne furiosae quidem,
 curator constitui non poterat. *c)* Quid? quod, si sciens prudens-
 que vxoris curam susceperat, infamiae notam contrahebat. Vi-
 delicet hac sanctione cauere volebant legumlatores, ne maritus
 rationes vxori reddendas blanditiarum ope interuerteret, vel ne
 earum exactio iurgii & querelarum materiam coniugibus prae-
 beret, & amor coniugalis in lacrimas abiret. Proinde, si a do-
 te discesseris, cuius dominium penes maritum erat, *d)* itemque
 a paraphernalibus, quae custodiae & administrationi mariti ad
 consensum ipsius vxoris tamen adstrictae *e)* committebantur, *f)*
 vxor Romana de reliquis cuiuscunque generis bonis (extra so-
 lius intercessionis causam) libere disponebat. Illa alienare & se
 ipsam eorum intuitu legitime siue cum effectu obligare omnino
 poterat. *g)* Sed si e re sua videretur vxori, perfectae aetatis
 nimirum & sanae mentis, rem familiarem siue pecuniam, quam
 praeter dotem & paraphernalia possideret, fidei atque curae ma-
 ritali committere, tum voluntatem expresse declarare & mari-
 tum harum rerum curatorem constituere, tum tacite, nulla pro-
 testatione interposita marito se pro administratore gerenti, signi-
 ficare poterat. Id, quod in negotiis mulierum iudicialibus
 potissimum argumento rescripti CONSTANTINI accidisse ve-
 rissimum

A 3

rissimum

b) L. 13. §. 2. D. de tut. vel curat.
 datis &c.

c) L. 4. L. 17. C. de excusat. tut.

d) L. 30. C. de iure dot.

e) L. 8. C. de pact. conu. supr. dot.

f) L. 9. §. 3. D. de iur. dot. L. 95.
 D. ad Leg. falc.

g) L. 6. C. de Renoc. donat. L. II.
 C. de pign. L. 2. C. ad sc. VEL-

LEIANVM,

rifimile est. *h*) Itaque vana, me quidem iudice, est quaestio inter interpretes olim agitata, vtrum CONSTANTINVS perpetuam feminarum tutelam, ROMANIS aequae ac GRAECIS olim cognitam, reduxerit, nec ne. CONRADVS RITTERSHVSIYS in legibus XII tabularum negavit, Imperatorem eam in forum Romanum reduxisse. Alii, & in his IOANNES SCHILTERVS, affirmant, illum ius vetus lege Claudia abrogatum confirmasse in particula constitutionis, quae exstat in C. Theodof. L. 2. de tutor. creand.

IMP. CONST. A. ET. CAES. AD POPVLVM.

In feminis tutelam legitimam consanguineus patruus non recuset. dat. pr. Kal. Iun. ipso A. VII. ET CAES. CONS. 326. *i*)

Verum in illa constitutione CONSTANTINVS pro ratione temporis tantum de cura feminarum, quae ob negotia iudicialia suscipi solebat, praecipere mihi videtur, ne feminae litis prosequendae obtentu iudicii interesse cogentur. Sin haec coniectura

h) L. vlt. C. de pact. conu. L. 21. C. de procur. in quo loco CONSTANTINVS hanc addit rescripti sui rationem: *ne feminae prosequendae litis obtentu in contumeliam matronalis pudoris irreuerenter irruant & conuentibus virorum ac iudiciis interesse cogantur.* Intelligitur etiam ex aliis librorum nostrorum capitibus, veluti ex L. I. § 4. D. de post. L. 54. D. de procurat. L. 2. D. de R. I. feminas non verecunde olim postulasse, & magistratus stentorea voce inquietasse; ideoque curam mariti iudicalem potissimum permissam fuisse, vt eius ope feminae insignia Praetorum decenter reuereri possent. Has leges respexit auctor art. 36. L. II. I. P. S. siue ipse fuerit REP-

GOVIVS, siue Glossator quidam, qui hanc observationem fugitiuam codici adscripsit, quae tandem vitio vel temporis vel librarium textui est inserta. RÖSLIN von besondern weibl. Rechnen. I Th. B. 2. Abschn. 4. Erstes Hauptst. §. 10. p. 79.

i) M. VETRANIVS MAVRVVS lib. de iure liberorum c. 31. monuit, legendum esse, *consanguineus vel patruus.* Vlpianus Tit. XXVII. § I. *Consanguineos esse testatur, fratres & sorores ex vno eodemque patre; agnatos virilis sexus cognatos per mares descendentes eiusdem familiae, ad quos & patruus referendus.* Quare non est, cur IACOBVS GOTHOFREDVS illam coniecturam reiecerit.

iectura minus placeat, qualis fuerit mens legislatoris in legum ac scriptorum silentio, quo premitur illa CONSTANTINI legislatio, difficillimum est explicatū. *k)* Eandem curae speciem forsā intellexit LEO Imperator CONSTANTINI legem renouans a. c. 469 MARIANO & ZENONE CONS. cuius rescriptum IUSTINIANVS codici quidem inseruit, sed interpolatum & ad sui temporis rationem plane transformatum, id est, ad minorennium tutelam, de qua nulla apud veteres erat dubitatio. *l)* Post LEONIS tempora tota mulierum tutela apud Romanos moribus certe abrogata & in defuetudinem deducta erat. IUSTINIANVS princeps toga sagoque in paucis clarissimus consuetudinem istam noua legislatione sua confirmandam censens, LEONIS rescriptum ad sui temporis rationem interpolauit, & omnia veterum Ictorum capita in digesta relata, in quibus perpetuae mulierum adularum curae antiquitate constitutae mentio erat facta, neglexit. Sic sanciuit IMPERATOR *m)*

Pupilli pupillaeque, cum puberes esse coeperint, a tutela liberantur.

In definiendo pubertatis termino sexus fauore feminas a masculis discernit legislator. Duumiri in XII tabulis, sicuti & GRAECI, nullum inter puberes & minores fecerunt discrimen. Decisio huius quaestionis arbitrio patris relicta erat, qui si nil disposuisset, ex corporis inspectione pubertas aestimabatur. In iurisprudentia media ex annis rem definire & feminis biennio maturius pubertatem addicere coeperunt iureconfulti. *n)* Sed deinde dissentiebant diuersae iurisconsultorum familiae seu potius

k) IOAN. SCHILTERI praxis iur. Rom. in foro Germanico. Exercit. XXXVII. §. 237. 239. p. 696. 697.

l) L. 3. C. de legit. tutel. IAC. GOTHOFREDVS eiecit verba *id est*, sed vniuersa altera legis particula est

interpolatio TRIBONIANI, quum LEO de adultis est locutus.

m) § I. I. quib. mod. tul. finit. EVERH. OTTONIS Comment. in Inst. pag. 127 & 128.

n) Lib. 4. D. de ritu nuptiar. Dio

tius scholae, & disceptabatur, vtrum ex annis, an ex corporis habitu pubertas cognosci deberet. o) Relicta sententia CASSIANORVM cum PLATONE puberem demum esse aestimantium, qui ex habitu corporis talis appareret, p) prudenter secutus est IMPERATOR PROCULEIANOS cum HIPPOCRATE existimantes, septimum quemque annum aetati signum imprimere, puberem ideo videri, qui quatuordecim annos vixisset. q) Horum sententiam confirmavit IMPERATOR, sed eam prudenter attemperans ad ipsius naturae legem, quae feminas citius, ac masculorum sexum, ad adultae aetatis vigorem pervenire fato diremit, dum annum decimum quartum in masculis, duodecimum vero in feminis pubertatis terminum auctoritate Caesa-

libr. 56. TERTULLIAN. de virg. c. 2. MACROB. I. I. somn. SCIP. c. 6.

o) L. 4. C. qui test. fac. VLPIAN. Tit. XI. § 28. QUINTIL. Libr. 10. Inst. c. 2. ISIDORVS c. 2 & 3. X. de despons. imp.

p) Errare videntur omnino vt EVERHARD. OTTO recte obseruat in aureo ad Institutiones commentario, HYBERVS, BOEHMERVS, & alii RAEVARDVM libr. IV. var. c. 10. secuti, credentes nimirum, TRIBONIANVM non intellexisse CASSIANOS, qui non de nuda corporis inspectione, sed de barba potius & vultus habitu fuerint locuti. Nam integra veterum scripta ille perlegerat. Neque ista inspectio in re accipiti inhonesta & alias incognita erat. Apud HEBRAEOS, PHOENICES & GRAECOS in vsu fuit, a quibus ROMANI hunc morem acceperunt, vt docet HUGO GROTIUS in flor. Sparf. ad Ius Iustinian. ad h. t. Idem narrat

de ATHENIENSIBVS ARISTOPHANES in *Vespis* v. 578, Παιδων τωωνυ δοκιμαζομενων αιδωυ παρ'ετι δεσποζαι. Puerorum aetas quoties non liquet, licet inspexisse verenda. PETITI L. L. Att. p. 150. Quare, vt opinor, GVDLINGIVS recte notauit RAEVARDVM, quod hac in causa, vt in aliis, audax in coniectando, facilis in reprehendendo, & in decernendo haud raro improvidus fuerit. GVDLINGIANA fasc. V. parte 24. Caeterum idem quoque moris fuisse apud veteres SAXONIAE populos, qui tamen pueros, non vero puellas inspexere, intelligitur ex I. P. S. Libr. I. art. 42.

q) SENECA libr. VII. de benef. c. i. PLVTARCH. libr. V. de plac. Phil. c. 24. EDMUNDVS MERILLIVS libr. I. obs. c. 22. libr. V. c. 16. libr. VIII. c. 29.

Caesarea constitueret. r) Ita statuit IUSTINIANVS in rescripto ad A. MINNAM P. P. directo: s) *Indecoram observationem in examinanda marium pubertate reserantes iubemus, quemadmodum feminae post impletos duodecim annos omnimodo pubescere indicantur, ita et mares post excessum quatuordecim annorum puberes existimantur, indagazione corporis inbonesta cessante.* Dat. 8. Idib. Aprilis CONSTANTINOP. DECIO V. C. CONS. DXXXIX. Puella ergo duodecimum aetatis annum integrum r) egressa viripotens erat, neque inuita se curae siue tutelae alterius amplius committere cogebatur. Quamquam finita quidem tutela, curatorem desiderare poterat vxor Romana; neque illius cura perpetua erat, neque ei obtrudebatur, sed tanquam iuris beneficium erat expetenda. u) Deinde in matrimonio, etsi in mariti manum conuenerat, libera rerum suarum gaudebat administratione, etiam post finitum forsitan coniugium in nullius potestatem recasura. Caeterum id singulare & mirum videri posset, cur IUSTINIANVS rei vxoriae alias in gratiam reuerendissimae THEODORAE admodum intentus non in usum atque forum reuocauerit perpetuam mulierum tutelam, in praesidium scilicet sexus infirmioris, cui multa alioquin iura singularia indulgit. x) Sed non

B opus

r) ARISTOT. libr. IV. de gen. anim. c. 6. PLINIVS libr. VII. histor. nat. c. 4.

s) L. 3. C. Quando tutor. vel curator. CORNEL. VAN BYNCKERSHOECK obs. Jur. Civil. L. III. cap. 24. HENR. BALEMANN de femina ex antiquitatibus legibusque Romanis, Germanicis, & praesertim Lubecensibus Sect. 1. cap. II. §. 12. pag. 35-38.

t) Non obstat, L. 5. D. qui testam. fac. possunt, quo testamenti fauore annus coeptus pro impleto habetur. Diserte enim IUSTINIANVS inte-

grum ad pubertatem annum postulat, & ad nuptias contrahendas feminas plane viripotentes per pr. l. de Nuptiis. Quae ante istum terminum ducerentur, quasi vxores dicebantur. L. 17. §. 1. D. de reb. aust. iud. poss.

u) GALLII obseruat. pract. libr. 21. obs. 96. RICHTERI decif. 27.

x) L. 12. C. qui potior. sunt in pigrove. Ibi fanciuit, vt mulieres omnibus indistincte mariti creditoribus, anteriorem etiam hypothecam habentibus, ratione dotis praerentur. Eodem modo per Nouellam 134.

opus erat hoc praesidio. Iam aliud legibus proditum erat asy-
lum, quo confugere liceret feminis absque curatore laesis. In
integrum scilicet minorum exemplo restituebantur veneran-
dum praetoris tribunal implorantes. Namque iam LEO Impe-
rator hac de re ERYTHRIO P. P. ita rescripserat: *γ) Ne
passim liceat mulieribus omnes suos contractus retractare, in his, quae
praetermiserint vel ignorauerint; statuimus, si per ignorantiam iuris
damnum aliquod circa ius vel substantiam suam patiantur, in his
tantum casibus, in quibus praeteritarum legum auctoritas iis suffra-
gatur, subueniri. Dat. Kalend. Iulii MARTIANO & ZENONE
CONS. 469.* Neque perpetua mulierum tutela cum sapientia,
quam Imperator THEODORAE atque uniuerso feminarum se-
xui tribuere, ut ipse sexcenties professus est, solebat, conue-
nire videbatur. *z)* Haec est tutelae mulierum ex iure Romano
ratio, in nucleo quasi proponens totius huius doctrinae formam,
siue ius Anteiustinianum, siue Iustinianum respicias, quo
etiam hodie locis, ubi iura peregrina iuris patrii vestigia extru-
derint, utimur: praesertim quum perpetua mulierum cura ne-
que per leges imperii uniuersales, puta per O. C. & O. C. I. A.
sit praescripta neque per uniuersalem Germaniae obseruantiam
introducta; *aa)* quum denique plane deficiente uniuersali &
prouin-

*ε. 10. Legi 30. C. de adulteriis a CON-
STANTINO latae feminarum fauore
ductus derogans, adulterae poenam
gladii remisit & in monasterium de-
trudi voluit. GIPHANIVS in IV-
STINIANO pag. 19. MERILLIVS
17. obs. 14. GVILIELMI HIERON.
BRVCKNERI programma: an IV-
STINIANVS Imperator fuerit uxorius?
1705. IOAN. SAM. BRVNNQVELL
historia iuris Romano-Germanici P. II. c.
1. §. 14. pag. 183.*

*γ) L. f. C. de iuris & facti ignoran-
tia, comparanda cum L. 3. C. The.
de in integr. restit.*

*z) EVERH. OTTO de perpetua fe-
min. tutela C. I. §. 24.*

*aa) DE LVDOLEFF obs. for. P. III.
in add. fasc. I. nr. 93. p. 107. ibi: in
Resp. entschiedener Sachen weiland AN-
TON PRÜSCHEN Witwe &c. nr. 140.
S. 337. RÖSLIN von besondern weiblichen
Rechten i Th. II. B. IV. Abschn. i Hauptst.
§. 1. S. 85. u. f.*

provinciali legislatione ius Romanum vniuersum fit receptum. *bb)* Nunc ad naturam atque formam curae muliebris Germanicae siue perpetuae exponendam ducimur ipsa argumenti ratione, in qua mirifice ius patrium a peregrino illo discrepat.

§. III.

Causae et natura perpetuae ex iure Germanico non quidem vniuersali mulierum tutelae.

Tametſi peculiaris & domestica quaſi GENTIS GERMANICAE fuit gloria, non quidem CAESARIS *a)* & TACITI, *b)* testium omni exceptione maiorum, sed constanti antiquitatis fama, celebrata, quod nec aspernenda feminarum consilia, nec negligenda earum responsa iudicauerint Germani, multasque vt VILLEDAM, AVRINIAM, GANNAMQUE virginem numinum loco habuerint, *c)* marium tamen naturam, ad virtutes bellicas & civiles quod attinet, digniorem atque imperantem agnouerunt, & exinde rem ac fortunam feminarum, illorum curae perpetuae secure subiiciendas putarunt; *d)* Sed noli credere, sexus infirmitatem, siue iudicii fragilitatem, vt EVERHARDO OTTONI *e)* visum est, fuisse perpetuae curatela*e* illius causam. *f)* Potius

B 2 tius

bb) Contrarium vano impetu docuit WIBEL *de contr. mulier. cap. 3. §. 8 & 36.*

a) *de bello Gallico & civili Libr. VI. cap. 28.*

b) *de situ, moribus & populis Germaniae cap. VIII.*

c) GOTOFR. SCHVTZE *Exercit. ad Germ. sacram.* IOAN. GEORG. KEYSLERI *antiquit. select. septentrion. & Celtic. pag. 479 & 507.* IORNANDES *de reb. Geri. cap. 24.*

d) CAESAR *libr. VI. de bello Gall. cap. 18.*

e) *In dissert. de perpet. feminar. tutela cap. II. §. I.*

f) Vapulant quoque nec veram legum rationem cognoscunt, qui fragilitatem siue sexus imbecillitatem singularium iurium a IUSTINIANO feminis concessorum causas fuisse putent. Nam sexus fauore & THEODORAE auctoritate siue auspiciis ductum IMPERATOREM S.Ct. Velleianum & cacte-

tius videtur masculos tantum in Germania veteri solemnitarum
sive actuum legitimorum, quibus negotiis auctoritas concilia-
batur, capaces fuisse; eodem forte modo, quo stipulationes
Romanas a maribus solis contrahi potuisse accepimus. Potissi-
mum *stipulata manu* auctores fieri vimque obligandi in pactis &
conventionibus contrahere solebant maiores nostri. g) Et hoc
a masculis praesertim factum esse, ex illo iuris Germanici pro-
uerbio (*Ein Wort, ein Wort, ein Mann, ein Mann*) diserte, nisi
omnia me fallant, cognosci potest. Deinde voce *Wort* subin-
telligitur obtestatio interuenienti manusdatione, sive stipulata
manu celebrata. Multae enim supersunt chartae, quibus con-
tractus maiorum solemnnes seruati sunt, formulas continentes:
*Mit Handgebenden Truwen; Mit Hand und Hand Gloubit, Mit syner
Hand an statt der Wahrheit.* h) Hanc autem solemnem manus
stipulatae dationem, qua vis & ciuilis potestas pactorum con-
trahebantur, praecipue a masculis perfici potuisse, significare
videntur nonnulla antiquitatis monumenta, ex quibus mares
contra-

ra mulierum iura singularia introdu-
xisse historia edocemur, quamquam
ipse legumlatorum more alias cau-
sas laudauerit.

g) DV PRESNE *Gloss. Tom. III,*
pag. 1612. ibique: promisit *VTTERIVS*
hoc ipsum concedere se facturum,
unde & *manum suam posuit in manu
mea*, quod loco iuramenti habetur.
Viri illustris IOAN. EAR. HENK.
DREYER, cognati summa pietate
colendi, *Sammlung vermischter Abhand-
lungen*, Tb. II. St. II. §. 1. S. 912. *GRV-
PEN* in *den Deutschen Alterthümern* C. 1.
§. 12. S. 30. *DE WESTPHALEN mo-
num. ined.* Tom. IV. P. 2082. *EVERH.*
*OTTONIS exercit. ritus de iurispru-
dentia Symbolica.*

h) Caeterum huius prouerbii in
foris nostris auctoritatem egregie ex-
plicauit IOH. FRID. EISENHARDT
in *den Grundsätzen der deutschen Rechte*
in *Sprüchwörtern* S. 311. IDEM egit de
cautionibus in vfu prouerborum
adhibendis in singulari libello, *von
dem Beweise durch Sprüchwörter.* Videat-
ur EIVSDEM *Sammlung kleiner Schriften*
Tb. 1. St. 11. S. 19. u. f. *DREYER* *diff.*
de fide manuali germanorum & tra-
ditione per chirothecam in OTT.
FRID. MENCKEN *Miscell. Lipsi.* T. V.
P. 4. *WVRM* de fide *manuaria*, *von
Handgelübnißsen*, Gießze 1711. *HAL-
TAVS Gloss. med. aevi*, sub voce
Handgebende Truwe.

contractibus feminarum solemnibus illo modo auctoritatem conciliaffe, apparet. Quorum e numero sequentes chartarum particulas recensere iuuabit: i) *Da wart mit gemeiner Urteil ertailt, mögt sie iren rechten angebornen Vogt han und zu ir für Gericht stellen, watz sie dann mit der selben ir Vogts Hand tate, datz das wol Krafft hätt da wart ertailt, datz dieselb Frowi den Wingarten in ir Vogts Hand vor erst uffgab, und watz er und sie mit dem Wingarten tätend, datz hätt Krafft und Macht, da gabend sie und ir Vogt mit ir beider Hand den Wingarten villich und recht und redlich uff.* Itemque manus masculae dationem mulieri contrahenti auctoritatem conciliaffe legimus in der alten ROTHWEILER HOFGERICHTS-ORDNVNG P. XI. Tit. IV: *Da eine lungfrau Väterlichs und Mütterlichs Erb oder der einwæders verzeihen will, wie sie das thun mag. "Dass sie das thue mit Hand und mit Mund, mit des Hofrichters und mit ihres Vogts Hand, in des Hand der das Verzeihen empfahen will,"* sed verba quae sequuntur, declarant, multa in talibus mulierum negotiis solemnia a solis curatoribus feminarum vice peracta esse: *"so beut der Hofrichter seinen Stab dagegen, daran greift der Mann und sein Weib samt ihrem Vogt, so redet der Hoffschreiber also: Verweist ihr ewer Hausfrauen ihr Heimsteuer und Morgengab, inmassen von ewerwegen cröfnet und sürgertragen ist? So antwortet der Mann ja, so fraget der Hoffschreiber der Frauen Vogt, ob es sein Will seye, der antwortet auch, ja. k)* Quae quum ita lese habeant, consequens est, vt non tam ad subleuandam sexus infirmitatem & fragilitatem, quam ad conciliandam pactis & contractibus feminarum legitimam auctoritatem adiuuenta sit apud gentes origine Germanas perpetua mulierum tutela, praesertim quum

B 3

feminae,

i) videatur HALTAVS loco citato. *derm weibl. Rechten I. Band. B. II. Abschn.*
 k) RÖSLINS *Abhandlung von beson. IV. Hauptst. I. p. 83 & 84.*

feminae, quippe quae lanificio reique domesticae vacare solebant, ignarae essent iuris patrii solennitatum & formularum, quas strepitus forensis praescripserat, ut actio & exceptio ex negotiis nascerentur. Porro ex iis, quae supra monuimus, sequitur, non adeo rigorosum fuisse ius Teutonicum, ut in omnibus cuiuscunque generis causis auctoritate tutorum opus fuisset infirmiori sexui, sed tantum in causis pactorum, alienationis, disceptationis forensis, ubi utilitatis & securitatis publicae causa litterarum auctoria & formularum solemnium praescripta essent quae negligere non poterat, quicumque causa cadere nolebat. l) Egregie hanc observationem illustrat ius provinciale Saxonicum, itemque ius provinciale Allemannicum siue speculum Sueuicum m) a GOLDASTO ita denominatum, ubi curatoris feminae inuptae quidem necessitas solummodo restringatur ad negotia iudicialia,

l) Habebant veteres Germani proprium ius formularium in quo seruando multo rigidiores fuerunt, quam collegium Pontificum, cui in republica Romana formularum custodia erat commissa. Id incunt iudicii feudalis testatur *das Sächsische Lehnrecht* cap. 65 & 68. SCHRADERI *tract. feud.* P. X. Sect. 8. n. 35. Neque in iudicio ciuili formulae iuris prudentia destituti erant SAXONES, ut edocemur art. 133. *des Mag de burgischen Weichbills* itemque *Spec. Saxon.* libr. I. art. 60 & 63. Vid. a LEYSER *meditt. ad ff. spec. V. med. lV. pag. 45—47.* & iorte has ceremonias & phaleras verborum in patriae Westphaliae iudiciis frequentatas respicit *Kolewinckius*, *Carthusianus monachus de Situ & moribus Saxon.* antiq. p. 613. edit. Leibnitz. Nemo denique est, qui nesciat, solennitates admo-

dum singulares in usu fuisse in feudo solari. (*beym Sonnen-Lehn*)

m) IUS PROV. SAXON. Libr. I. art. 45 & 46. — *Jungfrauen und unverheirathete Weibs- Personen verkaufen ihr Eigen ohne ihres Verwandten Urlaub, es sey denn Erbe dazu.* Item art. 46. *Jungfrauen und Weiber müssen zu jeder Klag Vorminder haben, weil man sie nicht mit Zeugen überführen mag des, was sie vor Gericht sprechen oder thun.* Ius Prouinc. Allemannic: cap. CX, sed ab hoc iure communi Saxonico noua legislatio electoralis recessit & potentatem virginum & viduarum negotia sua gerendi ad bona immobilia tantum nisi 500 solidos excedant, restringit. Sed extra Saxoniam electoralem ius vetus tanquam commune usu forensis est seruatum. IOAN. SCHILTERI *exercit.* 37. §. 242. P. 700. BERLICH *conclus.* 17.

cuit, q) ex iure familiae petenda est; quod nimirum maritus veteri Germanorum more sibi ac genti suae per vxoris coemtionem acquisuerat. Quod tanti habebatur, vt, si vidua ad secunda vota transire, vel iterum in extranei amplexus ruere cuperet, nouus maritus tutiori emtionis pretium r) reddere tenebatur. Deinde quod ad virginum tutelam attinet, ad fratrem, vel proximum paterni generis agnatum deuoluebatur, vt SAXONVM & ALEMANNORVM moribus in scripturam redactis edocemur. s) Ex hac patris vel paterni generis agnati potestate puellae, simulac marito nupserint, exire solebant; vti ex verbo *freyen claret*, quod non tam matrimonium contrahere, quam liberari a legitima agnatorum tutela significat. †) Sed quum matrimonium minime tolleretur tutelae muliebris causam, mulieres

scilicet idem prodit liber iuris ciuilibus Veronae per BARTHOLOMAEVM CAMPAGNOLAM Veronae editus 1728. l. Pr. Saxon. Lib. I. Art. 23. & *Ius Provincial. Aemaniae*, cap. 27. sed hoc exceptionem quandam constituit, dum viduae arbitrio id committat, verbis: *Er ist auch der Witwe Vormund, dieweil sie ohne Mann ist, ob sie will &c.*

q) Exercit. XXXVII. §. 241.

r) In lege SALICA Tit. 46. hoc pretium vocatur *Reipus* atque ad tres solidos & denarium ascendit. ICtus longe in huius vocabuli derivatione haerentibus, nouissime WACHTER in *Glossar.* voce *Reif* extulit, illud a *Reif* esse desumptum & significare nodum, vinculum, siue ligamen matrimonii. Quae sententia mihi, si dicendum, quid sentiam, magis placet, quam illa a GYND-

LINGIO, HEINECCIO & AYRERO adoptata; secundum quam verbum hoc in vernacula *Reubusse* reddendum esset, adeoque a poenitentia, siue multa deriuandum, quam odium secundarum nuptiarum secum habuerit coniunctam. Nam tale secundarum nuptiarum odium nunquam, nisi in ceribello nonnullorum ICtorum inuenitur, & omnino ad visiones referendum videtur. AYRER de iure *conubiorum apud veteres.* Germ. §. 10. p. 38.

s) Istius consuetudinis vestigia occurrunt in IVR. PROV. SAXONICO Lib. I. Art. 23. *Wo die Söhne binnen ihren Jahren seynd, ihr ältester ebenbürtiger Schwertmoge nimt das Heergewelt allein, und ist der Kinder Vormund daran, bis sie zu ihren Jahren kommen &c.*

†) IULIVS CAESAR de bello German. Lib. VI. Leges ALEMANNORVM tit. 54.

res a nexu agnatorum liberatae prouido maritorum consilio regendae committebantur; *n*) admonitae ipsis sub coniugii auspiciis per anulum pronubum, per coemptionem, *x*) per arma a viris accepta, per ritum singularem, quo per calceamenta pedes sponfarum vinciebantur, se euadere laborum periculorumque maritorum socias & transire non in thorum solum, sed & in eorum consilium ac potestatem. Maritus inde legitimus vxoris suae tutor & simulac matrimonium per actualem thalami consensionem sit consummatum *y*), ipso iure sine magistratus auctoritate siue decreto, vxoris, etiamsi minorennis, quippe quae hoc facto ex statuto maiorenitatem acquirit, curator constituitur *z*). Ea omnia apud omnes populos origine Germanos in vsu fuisse testantur iura plurium GENTIVM Germanicarum, quae e patria egressae & in cultioribus terris confidentes fido pectore

C iuris

n) Leges ALEMANNORVM Tit. 54. Leges LONGOBARDORVM Lib. II. Tit. 10. SPEC. SAXONIC. Lib. I. art. 45. §. 5. Leges SAXONVM Tit. VI. Lex SALICA Tit. IV. cap. I.

x) GEORG. HENR. AYREER de iure coniubiorum §. 9. p. 32. EMMINGHAUS comment. de praecipuis feminar. in Germania iuribus c. III. §. IV. p. 27.

y) Compara, si lubet, IO. CAR. HENR. DREYERI dissertationem ex iure Germanico, de termino effectuum ciuiliu matrimonii a quo, habitam Kliae 1749.

z) IUS PROV. SAX. Lib. I. art. 45. Quamquam in hoc loco leguntur verba: Der Mann ist auch des Weibes Vormund, so bald als sie ihm angetrauet ist; ille locus tamen, vt opinor, miseram iuris peregrini & patrii commixtionem continet. Nec dubium,

quin ille ex genio legum germanicarum & alius iuris SAXONICI locis ita sit interpretandus, vt potestas maritalis (die eheliche Bevoigtung oder Vormundschaft,) a consensione thori (von dem Bettsprung) siue termino omnium effectuum ciuiliu ex iure Germanico & statutorio initium demum capiat. Significare hoc mihi videtur ipsum verbum Ehevoigt, id est tutor matrimonio, quod thalami consensione consummabatur, constitutus. Idem, ni fallor, intelligitur ex principio art. 45. Lib. I. Wann auch gleich der Mann seinem Weibe nicht ebenbürtig wäre; so ist er doch ihr Vormund, und sie ist seine Genossin, und tritt in Recht, wenn sie in sein Bette tritt. add. CARPZOV. P. II. c. 23. def. 30. nr. 5. STRYCK Vf. mod. Pand. ad Lib. 27. Tit. I. §. 7.

iuris innati principia circumtulerunt *aa*). Quid inde mirum, quod multae GERMANORVM ciuitates domesticis principiis in hoc argumento haud destitutae ad ius ROMANVM moribus maiorum aduersum & in subsidium tantum receptum recurrere dubitauerint, atque mores patrios statutis & obseruantia seruare studuerint. Quod inter tot prouinciarum GERMANIAE constitutiones, quae relicta iuris Romani recentioris doctrina in antiqui iuris Germanici principiis amice consentiant *bb*), optime

aa) Apud HISPANOS tutelam mulierum seruata esse docet ALPHONSVS DE ALZEVED *ad Reg. Const. Hispan.* Lib. V. Tit. 3. Idem de FLORENTIA, PAPIA, EGVVIO, MEDIOLANO, aliisque Italiae locis testatur BALDVS Lib. I. conf. 488. & PANCIROLVS Lib. I. var. lect. cap. 92. De BELGIO videatur VOETIVS *ad Tit. de iudic.* n. 14. 19. & *de ritu nupt.* n. 41. De FRISIA occidentali SANDE Lib. II. Tit. 4. def. 5. Istam tutelam etiam praecipunt leges septentrionales. Ius SCANICVM WALDEMARI I. Regis DANIAE de anno MCLXIII, quod ex vernacula latino sermone vestiuit ANDREAS, LVNDENSIVM archiepiscopus, quod extat in *Mouum. ineditis* illustr. de WESTPHALEN Tom. IV. p. 2030 — 2084. Ius IVTICVM (IVDSKE LOWBOCK) ex legibus Scanicis potissimum translatus & a WALDEMARO II. MCCXL in comitiis WORDINBERGENSIBVS promulgatus, Lib. I. cap. 36. p. 2. De Legibus NORMANNICIS testimonia collegit DE YDEWIG in *reliqu. Mstorum* Tom. VII. praef. p. 49 seq.

bb) Amice hac in re conspirant

IVS SVSATENSE IN EMMINGHAVSII *memorabil. Susat.* cap. III. p. 61. §. I. II. p. 67. IVS SLESVICENSE art. 79. apud DE WESTPHALEN in *monum. inedit.* Tom. IV. p. 1848 & 1926. art. 85. *ibid.* pag. 1928 & 1929. *Württembergisches Landrecht* P. I. T. 18. Tit. 16. pag. 82. Tit. 29. §. *ferner.* Ius SAXONICVM, quod laudavit BERGER in *Oecon. iur.* Lib. I. Tit. 4. §. 6. n. 2 & 3. Churfürstl. Pfaltz beim Rhein &c. *erneuert und verbessertes Land Recht von 1. 1100. 1 Th. Untergerichts-Ordnung VIII Th. von Personen, die als untauglich zum Rechtsstand nicht zugelassen werden.* Churfürstl. Brandenburgische in dem Herzogthum Magdeburg publicirte *Process-Ordnung vom 1. 1686.* in 4. Cap. 13. *Von Weibs-Personen.* Neu reformirte Landes-Ordnung der Fürstlichen Graffschaft Tyrol wie die aus Landesfürstl. Bevelch im 1607. Jahr umgedruckt worden in 4. 67. Tit. 153. f. 53. 36. 56.: fol. 56. *Der Graffschaft Hobenlobe gesamtes Landrecht, Ochringen 1731. 2. Th. 1. Tit. f. 8. S. 48. Landrecht der Marggraffschaft Baden und Hochberg &c. 1710. 1. Th. 9. T. 4. Th. Tit. 31. Hollsteinische Revi.*

me euincunt statuta HAMBVRGENSIA, in quibus P. I. Tit. IX. art. V. disertis verbis dicitur: *der Frauen Vormund ist ihr Mann, so lange er lebet; & quod primo loco nominandum, ius REIPVBLICAE LVBECENSIS, patriae dulcissimae, secundum cuius placita, vt DAVID MEVIUS ad Lib. I. Tit. VII. Art. IV. n. IV. obseruauit, feminae perpetuae tutelae ferme subiacent cc).*

§. IV.

Variae tutoris muliebris denominationes.

Si causam iam & naturam mulierum aduocatorum perlutremus, varia eorundem occurrunt nomina, quibus illi tutores in antiquis documentis designantur. Quod primum ad chartas
C 2
latinas

dirte Landgerichts-Ordnung &c. P. IV. Tit. XVI. und besonders P. II. Tit. VII. von den Kriegerischen Vormunden, Curatores ad litem genannt §. 5. Dithmarsches Landrecht, Glückstadt 1701. in 4. p. 24. Art. II. Von Vormunderschop und weme Vormunder schülen gegeben werden. & Art. 20. Der Stadt Ulm Gesetz und Ordnungen, wie es I) bey den urverdingten und veydingten Heyrathen, II) In Verwaltung aller Pflegschafften &c. gehalten werden solle, wie die in Anno 1579. ausgehen, itzt abermalen und von neuem ueberschen — und vermehrt. 1616. in fol. 2. Th. 5. T. §. 1. Nüven Stadtrechten und Statuten der löbl. Stadt Fryzburg in Prysßgow gelegen von I. 1520. 3. Tractat, 1. Th. fol. 48. Rubrik. Wyßbild, die nit Man haben, die zu bezöggen sind; Der heiligen Reichsstadt Memmingen Gerichts- und Process-Ordnung von I. 1713.

Tit. 16. §. 5. Der Stadt Bern verneuerze Gerichtsatzung von I 1615, 1. Th. 21. Tit. 9. Satzung. 1. Th. 4. Tit. 11. Satz. S. 22. a.

cc) Ex multis aliis iuris LVBECENSIS locis, vbi hoc principium vel sexcenties sit confirmatum, ea quae sequuntur, laudare iuuat. L. I. Tit. X. Art. I. pr. *Es mag keine Frau ihr Gut verkaufen noch versetzen, ohne ihrer Vormünder Volkwoort, Wissen und Willen. Idem recte sapienterque sancitum L. I. Tit. IX. Art. V. verbis: Es wäre dem, das unter den Erben unmündige oder Frauens. Personen wären, die mögen sich erklären, das sie solcher erstlich mit ihren Vormündern beseden wollen. Idem cauent Lib. I. Tit. IV. art. 9. Lib. I. Tit. VII. art. I. Lib. II. Tit. I. art. 10. Lib. I. Tit. VII. art. 12. Lib. I. Tit. IX. art. 10. HEINECCI elem. iur. Germ. Lib. I. Tit. XV. §. 360.*

latinas attinet, vocatur ibi tutor muliebris a) *Mandualdus b)*, *Mundiburnus*. Namque sub nomine *Mundium* saepissime venit apud veteres tutela muliebris c). Scilicet tutor feminae ab ore (*Mund*) siue ab oris consiliis esse debebat, id est, eius causam, orando potissimum & loquendo formulas sollempnes, agere. Inde femina tutore siue aduocato suo instructa appellabatur mulier *mundiata d)*. Sed inuenimus etiam loca, vbi *mundiburdus* latino nomine *tutor & procurator* appellatur & officium eius *tutela e)*, licet saepius verbis, in *sermone, verbo, vel ore in defensione in mundeburde* esse circumscriptum inuenies f). In chartis caeterisque scriptis vero germanicis passim nominantur mulierum curatores *Voornomber, Mombaer, Momboor*, quae denominatio

a) In charta apud BALZIVM in app. ad AGOBARD. vbi haec verba: *tradidit AMELFREDVS filius eius cum Mandualdo suo &c.* —

b) vide BYRCHARDVM, *Episcopum Wormatiensem*, in lege familiae, apud SCHANNAT in *cod. diplomat. Wormat.* p. 47. *si quis filiam alterius vi rapuerit, cuncta vestimenta, quibus tunc induta fuerat, quando rapta est, singulariter in triplum patri eius, vel Mundiburno restituat.*

c) Confirmatur id clara constitutione ROTHARIS, LONGOBARDORVM regis, circa annum 640. lata. In eadem lege etiam mentio fit *mundii puellarum, mundii nuptiarum, mundii religiosarum*, itemque *mundii ancillarum* apud PETR. GEORGISCH in *corp. iur. Germ. antiq.* p. 982 sq. cap. CXCv — CXCIX.

d) In legibus LVITPRANDI, regis LONGOBARDORVM, Tit. 68. rubr.

de Mundiata in sacramenta missa. SCHILTER in *glossar.* ad uocem *Munt.*

e) Ita in legibus SAXONVM Tit. VII. qui mortuus viduam reliquerit, tutelam eius filius, quem ex alia vxore habuit, accipiat: TUTOR vocatur in antiquissima lege SAXONVM cap. VII. apud LEIBNITZ *Script. rer. Brunswic.* Tom. I. p. 79.

f) Leg. RIPVARIOR. Tit. 35. §. 3. in Capitul. BALVAR. §. 9. in Leg. ALEMANN. tit. 51. §. 2. in leg. SAXON. tit. 7. §. 5 sq. sicuti SELPMVNDI, qui suae potestatis arbitrio viuuat, dicuntur, in Leg. LONGOBARD. libr. 21. Tit. 10. L. I. CAR. FRID. GAERTNERI *diff. ex iure Germanico inter im-puberes & minores tutores & curatores non distingui* §. IV. p. 15. itemque §. X. p. 29. PROCURATORIS nomen est in statutis SVSATENSIBVS in EMMINGHAVSII *memorabil. c. III. p. 61.*

natio apud BELGAS occurrit g), & deriuanda videtur a voce *Mont & Mundium*. Venit porro tutor muliebris sub nominibus *eines Vormundes* siue *Vormunt* h), *Eines Vorstehers* i), *der Vorsprache* k), *Anwaldts und Gewaltshabers* l). Haec vox deducenda ab *Gewalt*, potestas, & *Haben*, quod nunc exercere, nunc legitimum ius exercendi significat. Itemque occurrunt voces *Anweiser* id est hodogeta in causis arduis & periculosis m); *Beystand* n), *Pfleger* o), *Treuhänder, Treusträger*. Sed inter caetera vocabulum nullum nomen curatoris huius Prouinciam exprimens, tam saepe deprehenditur, quam *Voigt* siue *Vaute* p), quo Germani omnes cuiuscunque generis aduocatos, patronos, defensores, conseruatores & protectores, insignire solebant. q) Exinde euenit, vt actum, quo cura feminarum datiu auctoritate publica constituitur, *die Bevoigtung* nomi-

C 3

g) non vt HVGONI GROTIUS visum est a *Mordborg* fideiusor, quem refutat LAMBERT VAN KATE, in *Aenleiding tot de Kennisse van het verbeuende Deel der Nederduitsken Sprake*. Tom. II. p. 299.

h) *Ius prou.*: SAX. lib. I. art. 23. *verbis*: und ist der Kinder Vormund daran bis sie zu ihren lahren kommen; item in fine: Er ist auch der Witwe Vormund. *Ius SVEVICVM* cap. XXVII. LVITPRANDI *Leg.* Lib. II. c. 4. GEORGISCH p. 1032. *Ius LVBECENSE* Lib. III. Tit. 14. art. 13. *Dithmars. L. Rechts* art. 19.

i) *Recess. imp.* de ao. 1577. art. 32.

k) *SPEC. SAX.* Lib. 3. art. p. ex edit. Ludov. p. 360.

l) *Württembergisches Land - Recht* P. I. T. 16. S. 82. *Chur-Pfälzisches erneuerter Land-R.* Th. I. Tit. VIII.

m) *Neu reformirte Landes-Ordn. der Fürstl. Graffschafft Tyrol* 36. 53. T. f. 53. *verbis*: und Weibsbilden, die nit Mann haben, denen allen sollen Anweiser verordnet werden, die verpfliche seyn und handeln.

n) *Hohenlohisches gemeins. Land-R.* 2. Th. T. 1. §. 8. S. 48. *Hohenzollerische Landes-Ordn.* 1. 71. S. 57.

o) *Der Stadt Ulm Gesetz und Ordnungen* 2. Th. 5. T. 1. §.

p) *Nomen Vaute aduocatis tribuitur* v. c. in litteris apud GVDENVM in *cod. dipl.* Tom. I. p. 119.

q) *Quindecim doctorum hominum de aduocatia definitiones recenset* MART. MAYERVS a SCHOMBERG *de aduocat. armata*. cap. IV. p. 96 sq.

nominarent r). Qualis constitutio, scilicet tutelae, quam maritus in uxorem suscipit, non requiritur, quippe qui dominus & administrator rerum uxoris legitimus est, & ipso facto seu consensione thalami (§. III.) constituitur; indeque nomine peculiari *einer Ehe-Voigts* gaudet.

§. V.

Variae huius tutelae diuisiones.

Sed qua ratione variae vniuersi aduocatorum siue patronorum generis formae deprehenduntur, prout vel diuersitatem hominum aduocatorum personam gerentium, vel eisdem subiectorum, vel modum aduocaciam constituendi respicias a), eadem & GERMANI mulierum tutores in diuersas familias diuisisse, ex antiquitate constat. Si enim a principis sublimi omnium subditorum & totius reipublicae cura discefferis, primum diuisio aduocaciae siue curae muliebris in *simplicem & maritalem* ex personarum diuersitate descendens occurrit. Qui priorem, quo nomine datiuæ & legitima praeter maritalem veniebant, exercebant, simpliciter *Voigte* dicebantur, sed qui vxorum suarum protectionem gerebant, appellatione *der Ehe-Voigte* insignitos esse legimus. Alterum discrimen ex negotiorum diuersitate erat desumptum. Qui feminis in forensi strepitu succurrebant, atque illarum iudicialia negotia gerebant, denominationem *der Kriegs-Voigte* sortiebantur, caeteris *Voigte* iterum simpliciter denominatis. Singulae obseruationes legibus iam

r) RÖSLIN von besondern meibl. Rech.
sen. 2. B. IV. Abschn. 1. Hauptst. Gene-
roliff, 10. HENR. CHRIST. DE SEL-
CHOW diss. de *Aduocatis* & iure Magni
aduocati in Ducatu Cellensi Lüneburgico

§. I. in EIVSD. Exercit. Iur. Germ.
exerc. X. p. 533 sq.

a) DE SELCHOW loco laud. §. III.
CARL OTTO RECHENBERG de *Ad-
uocatis* & *Aduocatis* Germ. §. 8. p. 15.

iam supra laudatis confirmantur, neque noua & singulari probatione indigere videntur, quae longa etiam foret fabula.

§. VI.

Origo et vsus perpetuae mulierum tutelae.

Quod ad origines perpetuae feminarum tutelae attinet, ex illa admiranda legum Germanicarum, exterarum & borealium ^{a)} imprimis, harmonia (§. III.) earumque mirifico concentu, deinde ex causis huius legislationis, in ipsa reipublicae Germanorum formula gentisque genio absconditis, ex denominationibus denique vere innatis ac patriis (§. IV.) non dubium videtur, quin vno eodemque oraculo THEMIDEM GERMANICAM hanc pronunciaffe legem GERMANIS pariter ac vicinis populis origine Germanis dixeris. Quare grauiter errare videntur, qui tutelae mulierum perpetuae natales vel a moribus GRAECORVM ^{b)}, vel a ROMVLI siue NUMAE POMPILII legibus, aut similibus

^{a)} Egregia sunt, quae de vsu legum gentium exterarum sed origine Germanarum in illustrando iure patrio monet IOAN. CAR. HENR. DREYER in libello singulari de vsu genuino iuris ANGLO-SAXONICI in interpretando iure CIMBRICO p. 41. §. 2. not. f.

^{b)} Apud GRAECIAE gentes olim etiam in vsu fuisse perpetuam feminarum tutelam testatur lex ATTICA, quam refert DEMOSTHENES in oratione aduersus NEAERAM, vbi inter alia occurrunt verba: ο νογιοσ τησ γυναικος. Idem testantur alii auctores, quos laudat IO. SCHILTER exerc. 37. ad Lib. 27. ff. tit. 10. §. 222.

seq. Ex Graecorum legibus illam tutelam deinde in mores & iura QUIRITIVM translata esse mihi cum SCHILTERO exerc. 37. ad D. §. 225. verisimile videtur, quidquid EVERHARDVS OTTO de perpetua feminarum tutela cap. I. §. 5. p. 10. contra disputauerit, qui illam ad mores & Romanorum instituta ante LL. XII tabularum putat referendam. Quidni credamus, Romanos etiam hanc legem e GRAECIA transfuisse, quum, eos totum ius publicum & priuatum secundum Graecarum gentium leges reformasse accepimus? Nec obstat, nullum huius tutelae vestigium superesse in fragmentis legum decemuiralium siue XII tabularum, Nam-

libus institutis peregrinis arcessendos esse contendant. Vanum inde est elogium WIEBELII, qui in tract. *de contract. mulier.* cap. I. §. 36. de origine huius doctrinae ita sentit: *Verum enimvero de moribus nostris si quis quaerat, fere in usum est receptum ius vetus.* Et vanum erit eorum studium, qui forsitan ius patrium, vbi adhuc vigeat, ex antiquitatis Graecae & Romanae monumentis illustrare seu interpretari conentur. Rectius ergo putem, hanc iuris nostri dispositionem ad mores & ius traditum, quod ante iuris peregrini receptionem obtinuit, esse referendam. Sicuti & moribus maiorum acceptum ferendum videtur illud ius, quod hac de re in leges scriptas redegerunt LONGOBARDI, quamquam illos huius instituti singulares auctores fuisse nullo modo mihi sit persuasum *c)*. Quae quidem ante a nobis excussa legum Germanicarum testimonia quamuis omnino euincunt, perpetuam sexus infirmioris curam olim & ab origine fuisse institutum iuris Germanici plane vniuersalis, tantum tamen abest, vt nostra aetate etiam vniuersale principium dici possit, vt potius, nisi statuta diserte curam istam confirmet, tota haec quaestio secundum iuris IVSTINIANEI placita sit dirimenda. (§. II. in f.) Quum misera illa tempora saec. XIV. XV. XVI. iurisprudentiam Germanicam fere opprimerent, imminuta antiquitatis reuerentia atque labefacta morum & iuris traditi

que omnino tenemus, maximam harum legum partem temporum iniuria esse extinctam. Sed reuera adhuc Republicae tempore Romanos etiam feminas perpetuae subiecisse curae confirmant scriptorum testimonia; ex quorum numero laudare lubet CICERONEM in *erat. pro MURENA* cap. XXVII., LIVIUM Lib. XXXIV. cap. 2. & APOLLINEM, Oratorem, Philosophum & ICtum

doctissimum in Apologia coram SOLLIANO AVITO BYTHINIAE praefide dicta. Huc etiam pertinet lapis antiquus apud GRUTERVM pag. M. S. n. 6. videatur EV. OTTO loco laud. §. VI.

c) Ita putarunt MEVIVS in *Comment. ad Jus. Lubec.* Lib. I. Tit. 7. art. 4. nr. 5. & RÖSLIN in *der Abhandlung von besondern weibl. Rechten.* II. B. IV. Abschn. I. Hauptst. §. 7. S. 74.

traditi innati auctoritate: vis iuris peregrini Iustiniani vbique fere praeualuit, nihilque prius & antiquius habuerunt principes & ciuitates, quam vt iura prouincialia & statutoria ad iuris peregrini placita reformarent d) Multis scilicet Doctorum controuersis & disputationibus fessi tandem Germani remedium componendi controuersias de interpretatione & applicatione legum quaesuerunt in iuris Romani receptione. Quo etiam factum, vt perpetuam feminarum tutelam antiquissimis maiorum moribus comprobatae saepius vel in statutis plane sustulerint e), vel certe arbitrio partium reliquerint f). Illustri sane exemplo hanc obseruationem comprobauit EYBEN, Ictus celeberrimus, qui narrat FRISIAE orientalis sequens fuisse statutum g): "Alle
D "uniab-

d) HENR. CHRISTIAN. DE SENKENBERG *bistor. statut. Francofurt.* §. XIII. Tom. I. *Select. iur. & bistor.* p. 523. CHRIST. HENR. ECKHARDT *Hermeneut. iur.* P. II. §. 14. p. 315. 10. SCHILTERI *Exercit. ad D. VIII.* §. 41.

e) *Unterggerichts-Ordn. des Erzstifts Mainz vom Jahr 1533.* fol. 21. 23 & 24. *Unterggerichts-Ordnung des Erz-Stifts Trier vom Jahr 1539.* f. 13. f. 35. *Gerichts-Ordnung des Churfürstenthum Ober- und Nieder-Bayern* Th. 4. art. 2. art. 4. *Landgerichts-Ordnung des Erz-Herzogthums Oesterreich des Landes ob der Enns vom Jahr 1559.* Die Kaiser. Königl. Ordnung und Reformation guter Policey in dem Nieder-Oesterreichischen und Fürstl. Grafschaft Görz vom Jahr 1552. *Gerichts-Proceß und Ordnung des Landrechts des Hochlöbl. Erz-Herzogthums unter der Enns vom 1577.* Der Stadt Wienn Ordnung und Freiheiten vom Jahr 1526. Fürstlich Hessen-Hanauische Hof- und

Ehegerichts-Ordnung vom Jahr 1747. Tit. XI. Art. II. §. 9. *Marggräfl. Brandenburgische Gerichts- und Proceß-Ordnung.* Onoltzbach 1730. I. Th. I. T. §. 12. *Der Stadt Frankfurth Reformation 1578.* erneuert. Edit. 1611. Th. 1. Tit. 6. 2 Th. 1. T. 16. T. §. 6. *Des H. R. R. freyen Stadt Regensburg erneuerte gerichtl. Proceß-Ordn. vom Jahr 1741.* Tit. II. *Nürnbergger Reformation vom Jahr 1564.* mit Anmerkungen erläutert 1737. Th. 1. T. 5. Ges. 5. §. 1. S. 698.

f) *Königl. Preussische Hypotheken- und Concurs-Ordnung vom Jahr 1723.* §. 45 — 47. *Grundriß des Cod. Frider. Marchici* P. 4. Tit. 9. Sect. 2 & 5. arg. §. 104. S. 324. *Königl. Preussische Wechsel-Gerichts-Ordnung vom Jahr 1724.* Art. 8. *Stifts Würzburg und Herzogth. Franken. Landgerichts-O.* III. Th. T. 7. §. 7.

g) in *diss. de tutela feminarum.* p. I. Membr. I.

"uniährige olderloſe Kinder, und alle Frauensperſonen ſchoelen heb-
 "ben einen geböhrnen affie geköhrnen Vormund. Enen Jungfrowe,
 "Mager, affie Weduwe, affie ander Frowensperſonen ſchoelen nicht
 "moegen verſetten, verkopen, verpanden Hues, Arſe, affie Werſe
 "denn die Frowe mit Verloewe ochres Mannes, und die Ionckfrowe
 "und Weduwe mit orlaf des Richters." At comprobatur vir clariffi-
 mus pluribus ſupremae curiae provincialis rebus iudicatis, ius
 illud patrium nouiori conſuetudine ſublaturum ſiue imminenti iu-
 re peregrino plane eſſe oppreſſum *b*). Quae quum ita ſint,
 omnino affirmandum, perpetuam feminarum curam nouiori
 aetate non eſſe principium iuris Germanici vniuerſalis, ſed ſpe-
 cialis admodum. Proinde qui ad illam curam prouocat, eam
 vel obſeruantia legitima ſeruatam vel ſtatutis & legibus con-
 firmatam eſſe probet neceſſe eſt, ea ſcilicet ratione, qua ſupra
 feminas Lubecenſes perpetua regi tutela euicimus.

§. VII.

*Femina, quae ſub cura eſt, aliorum curam
 ſuſcipere nequit.*

Quum, uti ex iis, quae hucusque deducta ſunt, claret,
 tutela ſiue cura mulierum poſita ſit in poteſtate curatorum, au-
 thoritatem interponendi non omnibus quidem, ſed iis tantum
 actibus geſtisque mulierum, ex quibus detrimenti aliquid cape-
 re poſſint *a*): conſequens eſt, ut femina neque in cauſis rem
 familia-

b) Conferatur EV. OTTO de perp.
 fem. tur. cap. 11. §. 5. p. 5 & 6.

a) Hanc definitionem euincunt
 omnia vocabula, quibus tutores fe-
 minarum in Germania notantur, §.

V. HEINECCIUS elem. iur. Germ. Lib.
 I. Tit. XV. §. 360. p. 297. BALE-
 MANN de femina ex antiquitatibus &
 legibus Romanis, Germanicis & Lubecen-
 ſibus Sect. 11. §. 7. p. 114.

familiarē neque mercaturam, si quam exercet, spectantibus regimini curatoris obnoxia sit *b*), vt vero pro se postulare vel causam in iudicio disceptare, siue se ipsam sine curatore defendere nequeat *c*); itemque vt in alienatione bonorum immobilium ad consilium atque consensum curatoris adstringatur, vt quae huius generis sine curatore egerit, omnino possint rescindi, vt denique, quum ipsa rebus suis arduis quidem superesse nequeat, neque curam neque tutelam aliorum in se suscipere, siue aliorum bona administrare siue personam defendere possit. Quae quum ita sint, per se patet, feminam absentis sororis bona curare, aut administrationem rei familiaris fratris prodigi, cui dispositio ob nimiam dilapidationem opum decreto iudicis interdicitur, suscipere nullo modo posse. Qua in re ius Germanicum cum Romano amice conspirat, quamuis fundamentum istius dispositionis Romanae a fundamento legum Germanicarum maxime diuersum esse extra dubitationis aleam sit positum *d*).

§. VIII.

Breuis expositio dubitationis subnascentis ex art. V. tit. X. lib. I. iuris Lubecensis.

Sed singulare quid & a iure tum communi Germanico, tum Lubecensi abhorrens receptum est in art. V. tit. X. lib. I. iuris

D 2

Lube-

b) de SELCHOW elem. iur. Germ. lib. II. cap. III. tit. III. sect. II. §. 519. p. 607.

c) Ita in iure WÜRTENBERGICX cautum est, vt tradit SCHULTZIVS in compend. Lauterbach. p. 48. Idem testatur de iure LUBECENSIMEVIVS ad L. I. tit. VII. art. I. n. 18. De GELRIA transinsulana & vicinis

provinciis videatur SANDE lib. II. tit. 4. def. 3. de GALLIS, HISPANIS aliisque adeundus WIBEL de contract. mulier. c. I. n. 36. 47. & cap. III. n. 253. CARPZOV. p. I. c. I. def. 30.

d) HEINECCIJ elementa iur. civil. secundum ordinem ff. Lib. XXVI. tit. I. §. 292. p. 509.

Lubecensis, vbi administratio portionis hereditariae, ereptae scilicet male sese gerentibus, non fratribus solum, sed sororibus etiam, quae ipsae sub tutela perpetua vitam degunt, demandetur verbis: *so soll der oder dieselbe seines Guts nicht mächtig seyn, sondern seine Brüder und Schwestern sollen das Gut verwalten so lange, bis er oder sie sich zur Besserung ansichicken und wohl anstellen würden.* Causam quidem huius dispositionis plane singularis sagaci quidem studio explorare studuit DAVID MEVIUS, vir summus in iuris Lubecensis disciplina a), cuius vestigia praesit ICTUS clarissimus IOACHIMVS LVCAS STEIN in absoluta in iura Reipublicae Lubecensis commentatione b). Quemadmodum enim Quiritium legibus cautum erat, vt penes illum incommodum curae esset, qui spe succedendi gauderet, ita isti putarunt duumviri, ob spem successionis, in cuius praecidium aut detrimentum rerum hereditariarum prohibita sit alienatio (art. fin. h. t.), etiam in sorores, quae alias curatrices esse nequeunt, deuolui curam fratrum & sororum male sese gerentium. Sed quum cura perpetua feminarum, vt supra (§. V.) comprobauimus, institutum Germanicum idque innatum sit neque a peregrinis ad nostra fora translatum, tota haec disciplina, quod pace tantorum virorum dixerim, minime ex iuris Romani placitis sed potius ex antiquitatibus patriae aequae ac ex genio legum Germanicarum videtur illustranda; praesertim quum contrariam amplectentes sententiam, quod mirandum, ne vno quidem, ad euincendam hanc, quam meditati sunt, dissimilitudinem & certe satis idoneo vti sunt argumento. Vt ergo brevibus fictum illud discrimen profligemus & ipsam quasi senten-

a) in comment. ad ius Lubecense lib. I. tit. 10. art. V. addit. num. 7.

b) in der gründlichen Abhandlung des Lübschen Rechtes lib. I. tit. 10. §. 58. p. 81.

sententiae arcem impugnemus; notum est & multis iisque indubitatis historiarum constat monumentis, conservationem & incrementum familiarum apud omnes fere gentes & imprimis apud Germanos effecisse, ut commune bonorum dominium uniuersae genti tribuerent, & liberos, uiuis adhuc parentibus, *condominos*, parentibus autem defunctis, plene iure dominos rerum sibi a parentibus relictarum crediderint. *c)* Proinde inter multa alia iuris patrii argumenta, quae ex condominii principio commode explicari possunt, & clara exinde refulgent luce, hancce singularem iuris patrii dispositionem referendam esse, altera dissertationis parte demonstrare apud animum meum constitui.

c) vid. IO. CAR. HENR. DREYER *de inaequali masculorum & feminarum secundum iura Cimbrica successione* §. IV. p. 25.

SECTIO II.

DE CONDOMINIO IVRIS GERMANICI EIVSQVE VSV
NOMINATIM IN EXPOSITIONE ARTICVLI V. TIT. X.
LIB. I. IVRIS LVBECENSIS.*Argumentum:*

- §. IX. *Condominii Germanici definitio ac divisio.*
 §. X. *Varia condominiumi nomina.*
 §. XI. *Origo et causa condominiumi.*
 §. XII. *Condominii natura et effectus breuibus explicantur.*
 §. XIII. *Vsus condominiumi in doctrina de retractu et protimiseos iure.*
 §. XIV. *Vsus condominiumi in successione feudali.*
 §. XV. *Vsus condominiumi in successione allodiali.*
 §. XVI. *Vsus condominiumi in successione ex iure Lubecensi.*
 §. XVII. *Condominium curae legitimae, quae sororibus ex iure Lubecensi in fratres et sorores male sese gerentes competit, unicum et verum est fundamentum.*
 §. XVIII. *Hanc curam siue administrationem legitimam non nisi utroque parente defuncto in fratres et sorores deuolui, ex natura condominiumi, iuris Lubecensis analogia et clara dispositione probatur.*
 §. XIX. *Effectus huius curae modusque eam constituendi itidem unice ex condominio clarent.*
 §. XX. *Conclusio.*

§. IX.

Condominii Germanici definitio ac divisio.

Condominium Germanicum, cuius naturam plures eruditionis laude illustres vel data opera, vel aliud quasi agendo exposue-

posuerunt a), inprimis die Ganerbschaft b), recte nominari potest: Ius, pluribus pro partibus indivisis in una eademque re competens, excludendi extraneos ab eiusdem rei acquisitione. Ex quo manifestum est, condominium iuris Germanici admodum differre quoad effectus a condominiumi specie, quae in iure Justiniano deprehenditur. c) Ex iure Quiritium enim quilibet condominorum liberrima gaudebat de sua parte disponendi facultate, ut caeteris condominis ne ius quidem competeret protimiseos. Sed alia omnia condominiumi principia stabilierunt inrisprudentiae Germanicae antistites. Illi nimirum non solum ius protimiseos ex condominio deducebant d), sed etiam ad conseruationem & florem

a) Praeter Ill. HENR. CHRISTIAN. DE SENKENBERG, qui in primis lineis condominiumi pro indiviso sine Ganerbinatus, integram illius naturam exposuit, commendanda sunt scripta I. I. REINHARDI, Gründliche Ausführung des Rheingräflich Grumbach- und Rheingrafensteinischen Erb- und Lehn-Folgerechts in die Hälfte derer erledigten Rheingräflich Daunischen Landen de An. 1751. Die Gemeinschaft als ein wahrer Grund der Erbfolge und der einzige Grund der Lehnfolge derer Seiten Vermöndten de An. 1755. Neue Anmerkungen von der Lehnfolge aus der Gemeinschaft ohne Mißbelehenschaft. Frankf. und Leipz. 1762. IO. CAR. HENR. DREYER differt. de inaequali masculorum & feminarum secundum iura Cimbriaca successione. Nec minori iure huc referenda est CAR. FRID. WALCHII sine resp. EBERH. FRID. A. MANNSBACH comment. de condominio successioneis fundamento in Germania. Senae 1773. item GEO. ERN. LVD. PREVSCHII Beyträge zur Erläuterung der Successions-Ord-

nung in reutsche Reichsländer, insbesondere die Lehnre, wie solche in den mittlern Zeiten an Enden Schwäbischen Reichthens üblich gewesen ist, quas meditationes reperies in cel. SCHOTTII Iuristischem Wochenblatte 1. Jahrgang. S. 443 seq. Alia huius generis scripta, sed nihil iusto ordine hac de re proponentia, larga manu collegit DE SENKENBERG in primis lineis condominiumi, & quidem in prologo pag. I. Laudari etiam merentur IO. CAR. HENR. DREYERI Anmerkungen von den Kindern so in der Were sind, in Dessen Sammlung vermischet. Abhandl. 1. Th. pag. 93 seq.

b) Ex moribus Graecorum ac Romanorum condominium docte exposuit SENKENBERG de testamento publ. c. 3. §. 3. f. pag. 35. IDEM de successione filiar. in regnis & principat. c. 1. seq.

c) CARL FRID. WALCHS Näherrecht B. I. cap. II.

d) WALCH f. a MANNSBACH de condominio successioneis fundamento in

florem familiarum condominiumum principale successionis legitima fundamentum siue causam proximam reputabant, pactis aequae minus inuertendum, ac ultimi possessoris voluntate. Caeterum illud iuris Germanici condominiumum, cuius notionem modo exposuimus, vel coniunctum est cum simultanea rei communis possessione, vel tantum omnibus eiusdem familiae membris assignatum est, ita ut exinde eo praesentius & fortius ius oriatur, quo propius cognatione quisque condominus cum bonorum possessore sit coniunctus. Illud condominiumii *expressi*, hoc *taciti* nomine a iuris Germanici doctoribus insigniri accepimus. In priori huius condominiumii specie illud singulare obseruare licet, quod fructus ex re communi percepti non semper in commune aerarium recipiantur, sed diuidantur haud raro perdurante nihilominus condominiumi expresso. In chartis enim saepe mentio fit factae fructuum diuisionis, quamquam intuitu arcis ipsius pax castrensis celebretur, quae *Ganerbinatum* siue condominium *expressum* constituit. e)

§. X.

Varia condominiumii nomina.

Ad denominationem condominiumii quod attinet, illud quidem, quod Graecis & Romanis notum erat, sed a Germanorum condominiumio, ut iam monuimus (§. II.), toto coelo diuersum, vocatur saepenumero in libris nostris *dominium plurium vnus rei a)*, sicuti *VLPIANVS* mentionem fecit *duorum, qui aequa-*

Germania §. 2. p. 3. von WICHT de origine ac causa statuti Offficii, quo fratri minori sedes paterna prae maioribus natu in success. relinquitur. §. 3.

e) Conf. deductio: Die reutsche Stammsfolge bey der Reichs - Adeltich

Mannsbachischen Familie durch Verträge und Herkommen in ihren Burglehen und Stammgütern de Ao. 1765. Beilage sub lit. A.

n) L. 48. §. 1. ff. de fideiuss. L. 20. ff. de pact. L. 2. C. eod.

aequaliter sunt aedium domini b). Itemque occurrit phrasis: *plures eiusdem rei domini c)*, & in Graecorum libris vocabulum *Συνδεσμοτεία d)*. Sed missis caeteris extraneorum appellationibus, videamus potissimum, quibus nominibus in antiquis documentis Germanicis condominium designari soleat, ut exinde diiudicari queat, quaenam instituta ex condominium nostri natura & legibus sint explicanda. Vocatur passim *Vielherrliches Eigenthum*, *Gemeinschaftliches Eigenthum*, *Gesamt-Eigenthum*, *Gemeinde-Herrschaft*, *Mitberrschaft*, *Zwey-drey- und mehr-Herrig-Land*; e) saepius vero leguntur voces, *die Ganerbschaft* siue *Chanerbschaft f)*. Iam obseruarunt viri antiquitatum & legum Germanicarum doctrina clari in antiquis chartis condominium dici *Ganerbinatum*; & hunc Ganerbinatum re vera nihil aliud, quam condominium esse Germanicum. g) At id quidem recte. Etenim vox *Gan* significat *Gemein*. Vnde adhuc hodie passim, nominatim in BAVARIA & AVSTRIA *die Gemeinen Gläubiger* appellantur *die Gant-Gläubiger*, sicuti communis debitor *der Gantirer*, & ipse trames iudicialis in creditorum concursu obseruandus *der Gant-Proceß*. h) Quid? quod *Gemeine und Ganerbe* medii aevi temporibus plane fuerunt

E

syno-

de SECKENDORFF visum *im teutschen Fürstenstaat* S. 56.

g) IAC. WERN. KYLLINGER *de Ganerbiis castrorum*, discursu I. n. 30. seq. L. B. DE LYNKER *de Ganerbinatu* §. I. SCHILTER in *Gloss.* sub voce *Ganerben*. WALDSCHMID *de patris Ganerbinat.* §. 4. p. 6 sq. & de SENKENBERG in *primis lineis condominiumi seu Ganerbinatu* §. 4. p. 5.

h) *Bayrischer Gant-Proceß* p. I. §. I.

b) L. 15. §. 17. ff. de *damno inf.*

c) L. I. C. *comm. diuid.*

d) SCAPVLA & STEPHANVS in *thes.* h. v.

e) RICCIUS in *Spicilegio ad ENGAVIUM* Libr. II. tit. II. S. 690.

f) HALTAUS in *Glossario* Tom. I. pag. 583. MART. ZACH. CRAMER *de Ganerbinatu* §. I. ESTORS *kleine Schriften* Band II. S. 391. Nullibi autem occurrit *Ganerbschaft*, uti L. B.

synonyma d). Id quod etiam hodie in HASSIA, FRANCONIA, aliisque Imperii Romano-Germanici pagis obseruare licet. Quae de re Illustrissim. L. B. DE SECKENDORFF ita scripsit: k) *Heutiges Tages aber nennen sich in den vermischten Orten der Fränkischen und andern Landen ohne Unterschied Ganerben, die ein und andern Orts eigene mit aller Vogtey ihnen zusehende Unterthanen und Lehnschaften haben, welche Bedeutung nunmehr der Landen ganz usuel worden, in der That aber nichts anders als ein Condominium ohne alle weitere Wirkung importiret l). Iam frequenter venit condominium nostrum sub nomine der Gewehr m); inde etiam nata est differentia inter liberos, qui cum parentibus uiuunt in bonorum condominio, siue die annoch in der Were sind, & liberos separatos, die ausser der Were sind, qui a successione in hereditatem parentum, si illis humani quid acciderit, prorsus excluduntur n). Denique vocatur in vernacula der Bey-*

Von ARNOLD vom Vor- und Nachgang des Gant-Gläubigers, proaem. §. 2. & 14. Anonymi Anmerkungen über die Frankfurter Reformation P. II. tit. 5. p. 503. GMELINs Ordnung der Gläubiger bey einem entstandenen Gant-Proceß (in der Einleitung.)

i) SCHILTER in Gloss. voce Ganerben.

k) In teutschen Fürstenstaat, P. II. c. 4. §. 5. pag. 56.

l) Illos, qui statuerint vocem Gan idem esse ac Gegen indeque Ganerben denotare mutuos sibi inuicem heredes, vel vocem Gan descendere a voce illa Gaw, ut putauit STRAVCH de Ganerbiis §. I. doctè refutauit clariss. WALCH in laud. dissert. de condominio successionis fundam-

mento in Germania §. XVII. not. a.

m) Vid. Bayerisches Landrecht in HEVMANNI opusculis iuris Germanici §. 84. itemque Jus prou. Alemanni vulgo dictum der Schwabenspiegel cap. 152.

n) Egregie rem illustrauit IO. CAR. HENR. DREYER in der Sammlung vermischter Abhandlungen T. I. S. 39. sq. Cf. Altes Lüneburgisches Stadtrecht art. 16. in LEIBNITZII scriptor. rer. Brunsv. Tom III p. 758. Lüneburgische Gerichtsordnung Part. IV. tit. 16. p. 103. Weichbild art. 57. Sächsisches Landrecht lib. I. art. 15—31. lib. II. art. 60. Codex iur. Hamburg. de Ao. 1270. P. IV. art. 7. in III. de WESTPHALEN monum. ined. Tom. IV. p. 2098.

sitz o), itemque *die Gemeinsame p)*. Huc etiam pertinet verbum *Samente* quod passim in iure DITHMARSICO deprehenditur.

§. XI.

Origine et causa condominii.

Quae celebris huius iuris patrii dispositio, qua pluribus pro indiuisis partibus in vna eademque re dominium tribuitur, unde originem duxerit, merito nunc dispiciendum. Neque animus est sententiam eorum examinare, qui condominium dominio singulorum antiquius esse, & ADAMI posteros in perpetua vixisse communiōe indeque condominii originem esse deducendam contendunt *a)*: quamuis, si rem accurate consideremus, ex sacris litteris intelligatur, inter ADAMI liberos obtinuisse dominium quoddam priuatum, quum ABEL opilio, CAIN vero fuerit agricola; & in Patriarcharum historia diuisione parentum inter liberos deprehendantur *b)*. Hoc autem dubio caret & innumeris antiquitatum documentis est comprobatum, Germanos ab antiquissimis inde temporibus commune bonorum dominium vniuersae familiae liberisque inprimis tribuisse eo quidem consilio, vt quaecunque membrum familiae acquireret, caeteris omnibus communia essent. Sicuti autem tale bonorum condominium inter parentes & liberos totamque familiam obtinebat, ita etiam inter ciues pagi siue reipublicae cuiusdam variosque populos in vsu fuisse videtur. Annuit certe coniec-

E 2

cturae

o) WACHTER in *Glossario* sub voce *Reysitz*.

p) *Ibid.* sub voce *Gemeinsam* p. 555. & in genere de condominii denominationibus docta sunt, quae mouit CAR. FRID. WALCH in *dem sy-*

stematischen Entwurf des Naberrechtes B. I. Cap. 2. §. 76. §. 4.

a) PUFENDORFF *ius nat. & Gent.* Lib. IV. c. 4. §. 2.

b) *Genes.* XXIII, XXV, I. XXVII. 48.

Sturae TACITVS: "Agri, inquiens, pro numero cultorum ab vniuersis per vices occupantur" c). Admodum autem icinua & ficulnea foret ratio eorum, qui propterea, quod ille sequenti narratione affirmat, pagi ciues agros inter se diuidisse, crederent, hancece diuisionem etiam ipsum agrorum dominium attigisse. Qua ratione quid, quaeso, ineptius proferri potest, quum idem adiciat: "Arua per annos mutant et superest ager." Cum hacce TACITI interpretatione amice conspirat IULIVS CAESAR, Imperator toga sagoque illustris referens, principes & magistratus in annos singulos gentibus cognationibusque hominum, qui vna coierint, quantum iis & quo loco visum sit, agri tribuisse, atque anno post alio transire coegisse d). Nec defuerunt viri docti, qui hoc iuris Germanici innati & vniuersalis fere principium magno eruditionis & exemplorum apparatu exposuerunt siue illustrarunt e). Liceat tantum symbolam addere ex iure IVTICO, ex quo condominium illud inter parentes & liberos obtinuisse euidenter apparet. Locus est in iure IVTICO L. I. c. 6. §. final. *Wente alle koffie Land, dat de Bonde koffi, in edder buten der Gemenschop mit sinen Kindern, dat wart des Voders Land genömet, itemque lib. I. c. 7. Sitten de Söne na der Moder Dode mit dem Voder in der Gemenschop, unde sind XV. Winter old, und willen von dem Voder affscheden, so mag he en irer Moder Guds nicht vörentholden f).* Rationes autem cur Germanis

c) de moribus Germanor. cap. 26.
d) de bello Gall. Lib. VI. cap. 22.
Lib. IV. cap. I. HÖRATIVVS lib. III. Od. 24. Sunt quidem, qui locum de agris cultu vacantibus interpretari velint, quo pertinet CHRISTIANVS THOMASIVS in diss. de hominibus propriis §. 65. & IYSTR CHRISTIAN. DITHMAR in notis ad TACI-

TVM de moribus Germanor. cap. 26. p. 157. Sed CAESAR locis laudatis subobscurum TACITI locum plena luce perfundit.

e) POLAC Systema iurisprud. civil. Germ. lib. II. cap. 4. TRESENREVERTERII antiquit. Germ. lib. III. cap. 7. p. 232.

f) IO. CAR. HENR. DREYER de in-

nis placuerit successionis & proprietatis fundamentum ita constituere, non adeo longe sunt quaerendae. Quousque Germani nondum inuenerunt erat ius primogeniturae indeque descendentem successionem plane singularem; quid, quaeso, melius, quam condominiumi doctrina inferuire poterat splendori familiarum conseruando? Deinde decantatum est, peregrinorum in Germania conditionem ita comparatam fuisse, vt magna inter indigenas & peregrinos intercederet differentia, quae in eo potissimum cernebatur, vt ab acquisitione bonorum immobilium omnino excluderentur g), speciatim si ius adspirandi ad officia prouincialia hereditaria vel votum & sessio in comitiis ipsis cohaerebant h). Iurisprudencia Germanica ita comparata, condominium bonorum insigne in hac argumentatione ferebat momentum. Optimo enim modo per condominiumi doctrinam prospiciebatur, ne bona cuiuscunque generis, inprimis immobilia, ad externos siue peregrinos transferrentur. Porro inter caetera huius dispositionis commoda & hoc non vltimo loco collocandum videtur, quod, quum quilibet in condominio manere esset coactus, quisque condominus iura atque bona familiae coniunctis defenderet viribus atque armis. Quae res quantam utilitatem tristibus iuris manuarii temporibus procurauerit, nemo sane

E 3

sane

aequali masculor. & feminar. secundum
iura Cimbrica successione § IV. p. 25. not. l.

g) III. PÜTTERVS in *elem. iur. publ.* §. 362. Generosiss. DE SELCHOW in *elem. iur. Germ.* L. I. cap. II. tit. I. §. 217. p. 275.

h) BECMANN de *indigenatu* §. 19. p. 29 seq. Ita de BAVARIA hoc testantur acta apud LÜNICVM in collect. von der *Landständigen Ritterschafft* T. I. p. 481. 580. 581. 585. 654. de PALA-

TINATV superiori ibid. T. I. p. 731. de principatu NEOBURGICO T. I. p. 1127 seq. de POMERANIS ib. T. II. p. 296. 714. de ducatu SLESVICENSIS & HOLSATICO T. II. p. 954. 969. 973. 976. 980. 982. de LVSATIA Tom. I. p. 870. de principatu HALBERSTADIENSI Tom. I. p. 1510. de terris BRANDENBURGICIS Tom. I. p. 1528. de ducatu GVELPHERBITANO Tom. II. p. 151.

sane erit, qui non intelligat. *i*) Denique vel ipsa naturalis ratio gentibus non excultis adhuc & rudibus iureque positio destitutis condominii remedium controuersias de dominio & hereditate ortas decidendi suppeditare videtur. Quid inde mirum, Germanos & hac in causa naturam ducem secutos esse libertatis naturalis semper tenacissimos? *k*)

§. XII.

Condominii natura & effectus breuibus explicantur.

In explicandis singularibus iurium domesticorum principiis antiquissima Germanorum tempora perlustrantes, non semper, ob litterarum & studiorum ignorantiam, in qua versabantur maiores nostri, perspicuam placitorum legalium deprehendimus notionem, nisi tribuamus fidem probabilibus coniecturis ex negotiorum ipsorum indole & iuris naturalis ratione, quam potissimum sequebantur Germani, petitis. *a*) Qua de re quidquid legibus Germanorum superiori aetate in scripturam redactis cautum chartisque denique comprobatum inuenimus, id ipsum antiquissima etiam aetate in usu fuisse & translaticium quasi esse probabili argumentatione statuendum videtur. Quae si ad condominii indolem applicare lubeat, omnino affirmandum erit, omnes homines cuiuscunque conditionis & sexus, nisi legibus particularibus fuerint ab acquisitione domini exclusi, condominii capaces fuisse. RITTERSHVSIVM *b*), qui feminis

i) CAR. FRID. WALCH f. resp. a MANNSEBACH de condominio successionis fundamento in Germania. §. XVII. p. 27 & 38.

k) WALCH sive a MANNSEBACH loc. laudat. §. IV. p. 445. CARL FRID. WALCHS Systemar. Entwurf des

Näherrechtes, in der Vorverinnerung §. 11. § 12. S. 15. 1. B. 2. Hauptst. §. 3. f. 25.

a) GEO. LVD. BOEHMERI, Iuris summi, electa iur. civilis, Exercit. XIV. §. 1. pag. 487.

b) Partit. feudat. p. 236. Add. PISTORIS Vol. 1. conf. 21. n. 52.

minis condominiumi acquisitionem denegare conatus est, plures
 refellunt chartae pluraque antiquitatis monumenta. Hoc con-
 firmat locus chartae cuiusdam de an. 1627, quam seruaui
 PREVSCHEN c), ex quo intelligitur, HENRICVM, comitem de
 WERDA in feudo oblato successionem ex condominiumi princi-
 piis non filiis solum, sed etiam filiabus suis constituisse. Quae
 dispositio sequentis tenoris est: „*Nouerim vniuersi praesentes et*
futuri, quod nos pro remedio animae nostrae parentumque nostro-
rum castrum nostrum VTENHEIM, cum omnibus pertinentiis, par-
tem nostram in castro superioris WERDE, proprietates nostras in
BALSSENHEIM, villam in Cleg, curiam nostram in GVTES-
HEIM — — ecclesiae Argentinensi libere extradidimus et do-
nuimus tali conditione praehabita, quod nos a Reuerendo domino
nostro B. Argentinensi episcopo et successoribus suis eadem bona tene-
bimus NOMINE FEODALI, FILII AVTEM VEL FILIAE, quos
de legitimo matrimonio forte genuerimus, iure feudali in praedictis
bonis succedant.” Sed quum ratio condominiumi Germanici po-
 tissimum in flore gentis ac perenni familiarum splendore collo-
 cata esset (§. XI.), mirum non est, feminarum, fratribus ex-
 stantibus, nullum condominiumi fuisse exercitium nullamque adeo
 in bona feudalia & allodialia stemmatica siue auatica successio-
 nem. Huic argumento adhuc accedit, quod Germani ingenui
 olim de terris quibuscunque militaria praestiterint officia. Vnde
 seruitiorum capaces filii, si qui exstiterint, in terras succede-
 rent, feminae autem, quibus erogatio in militiam non erat
 necessaria, vel in domo paterna alimenta de bonis parentum ac-
 cipere, vel cum dote congrua marito traderentur. Illustre
 antiqui-

c) GEORG ERNST LVDWIG PREV-
 SCHEN Beytraege zur Erlaenderung der
 Successions-Ordnung in teutsche Reich-
 taender; insbesondere die Lehen, wie sol-

che in mittlern Zeiten an Enden Schwae-
 bischen Reichs üblich gewesen. in
 SCHOTT'S kirchlichem Wochenblatte 1.
 Jahrgang S. 456 & 457.

antiquitatis testimonium, quo filiam accepta dote a parentum hereditate e condominio exiisse & a parentum hereditate masculis existentibus exclusam esse declaretur, ex iure FRISONVM WYRSATIAE laudat illustris a PVEENDORF in *obseruat. iur. vniu.* app. n. 2. p. 67. „Wenn Söhne und Tochter vorhanden, so „bestimmt oder giebt der Vater seiner Tochter, oder auch nach dessen „Tode der Sohn seiner Schwester aus den sämtlichen Gütern einen gebührenden Brautschatz, wenn solches geschehen, kan die Schwester mit dem Bruder in Vater und Mutter, Schwester und Bruder Gut nicht erben.“ d) Quem patriae morem non solum tot antiquarum legum monumenta euincunt e), sed nostra etiam aetate plures familiarum & prouinciarum Germanicarum leges atque obseruantiae loquantur, vt nominatim de CIMBRIA doctissimis argumentis docuit IOANNES CAROLVS HENRICVS DREYERVS de *inaequali masculorum & feminarum secundum iura Cimbrica successione*. Sed fratribus & masculis plane deficientibus, quae ad immobilia potissimum vocarentur, f) vel ratione huius legis profus cessante, quod nimirum iis locis accidit, vbi vniuersalis communio bonorum inter coniuges vigeat, cuius principalis effectus in eo consistit, vt post consensionem thalami plena bonorum cuiuscunque generis

d) Idem sancitum est in iure equestris nobilitatis BORUSSICAE correcto Ao. 1598. tit. de successione, & in iure HADELENSI Part. III. tit. 12. p. 41.

e) Lex SALICA tit. LXII. §. I. Formulæ MARCVLFI lib. II. form. X. app. c. 47. Lex RIPVARIOR. tit. LVI. §. 3. Lex BVRGVND. tit. XIV. §. I. LL. ALEMAN. tit. LXXXVIII. Lex BOIAR. tit. XIV. c. 8. LL. ANGLO-

RVM tit. VI. LL. SAXONVM tit. VII. §. I. & §. 8. Ius PROV. SAX. lib. I. art. XVII.

f) GVDLING de renunciat. hered. filiar. illustr. c. I. §. II. seq. BVRGEMEISTERI thesaurus iur. equestr. p. 388 seq. DE SENKENBERG de success. filiar. in regn. & principat. c. V. §. 39 seq. BVRRI Erläuterung des in Deutschland üblichen Leben-Rechtes. S. 399.

ris confusio siue condominium oriatur, g) tunc etiam filias & feminas condominiumi effectus rite exercere adeoque illius omnino capaces esse, id est quod contendimus. Obiectum condominiumi autem si spectes, dubio caret, ius tum in re, tum ad rem, ciuitates, castra, pagos, villas, res mobiles atque sese mouentes, iura, obligationes & reliqua omnia condominio comprehendi. h) Caeterum quum, quod obseruauimus (§. IX), tale condominium omnibus condominis ius aequale in rebus communibus pro partibus indiuisis tribuat, sequitur, vt condomini omnia coniunctim gerant, adeoque vt nemo dominorum quidquam facere possit inuitis alteris. i) Ex quibus simul perspicitur, cur liberi nondum separati a parentibus suis nonnumquam vocentur *Mitberren*, *Miterben*. k) Scilicet in hac appellatione de condominiumi & hereditatis inde descendens iure agitur, quod liberis ipso generationis facto in parentum patrimonio constituitur. *Mitberren*, *Miterben* dicuntur liberi, qui in communiore rei & iuris cum parentibus sunt siue cum illis, vt in iure IVTICO lib. I. cap. 9 & 10. legitur, sunt *im sammden Gute, in der Gemeinschaft, oder in der Were*, siue, vt stylo AVSTRIAE Legibus familiari dicitur, *in der Kbantschaft*.

F

Namque

g) Huius naturam optime exposuerunt FRANC. CAR. VOGT de *communione bonor. inter coniuges eiusque effectus*. Kil. 1722. CHR. GOTH. HOFFMANN de *communione bonorum coniugum natura atque principis*, Fes. 1770. GEO. LVD. BOEHMER de *iuribus & obligationibus coniugis superstitis ex communiore bonorum vniuersali*, Goett. 1748.

h) L. B. DE SENKENBERG in *primis iuris condominiumi* §. 2 & 8.

i) FROMMANN in *diff. de condominiumo* p. 43 seq.

k) in chartis apud LVNIGIVM in *Spielleg. ecclesi.* P. III. p. 326. DE LVDEWIG *reliqu. Mstor.* Tom. V. p. 47. Nam vocem *heredis* siue *Erben* tum apud priscos Romanos, tum Germanos generatim dominum significasse, nemo est qui ibi incipias. ESTORS *kleine Schriften*. Tom. X. p. 417. EC-CARD in *catechesi Theorifica* p. 159.

Namque tale plenum cum parentibus condominium liberis omnino tribuunt Germanorum mores atque leges *l)*. Quoniam igitur liberi nondum a condominium nexu soluti aequae ac parentes ipsi rei familiaris erant domini, consequens erat, parentes liberorum consensum in rebus immobilibus alienandis impetrare debuisse. Quo liberorum & heredum consensu a parentibus neglecto, hos optimo iure suo alienationem vel impedire vel reuocare rem alienatam potuisse moribus & historiae testimoniis edocemur *m)*. Quid? filiis adhuc impuberibus parentes allodia in extraneos transferre cupientes cautiones solemnes interposuerunt de filiorum consensu deinceps impetrando, si peruenerint ad annos discretionis. *n)* Deinde qui ista ratione ex legum potestate in bonis paternis erant sui heredes aequae ac domini, hoc condominium iure inficii pactis aequae minus ac suprema ultimi possessoris voluntate poterant priuari, quamquam alias, liberis nondum existentibus, tum pactis rerum communio & condominium erigi, tum consensu declarato & accepto leges istiusmodi condominium scribi potuerint. *o)* Ita calamitosi iuris manuarii temporibus inter plures nobilium familias singularibus pactis condominium sub lege defensionis contra tertii incursionem erectum esse legimus. Quae societates, ut complexus bonorum quae in communione possidebant,

GANER-

l) *Bremisches Stadtrecht* ff. 8. pag. 38. *Ditmarsches Landrecht* Art. 39. *Neumünstersche und Bordisholmsche Kirchspiel Gebräuche* Art. II. Egregia quaevis hanc ad rem dixit meritissimus Patriae Senator HERM. GEORG. BÜNEKAV *de separatione liberorum ex iure Germanic. & Lubec.* in §. 2. dissertationis, quae plaudentibus Musis Charitibusque exiit Gotingae 1752.

m) Videantur chartae apud GRV-

PVIVM in *origg. Liun.* p. 207. & LUDWIGIVM in *Keltiq.* Tom 2. p. 367. de GVDENVIS in *cod. diplomar.* Vol. 1. p. 129.

n) SCHANNAT *vind. literar. collect.* I. p. 211. IOANNES in *Spicilegio tabularum inedit.* p. 511. SCHAMELIVS in *Thuring. sacra* p. 307.

o) THEOD. GEO. GVIL. EMMINGHAYS *de eo, quod iustum est circa conventionales hereditarium translationes.* Knae 1759.

GANERBINATVVM nomine veniebant. p) Porro quemadmodum omnia coniunctim a condominis administranda omniaque commoda communia esse obseruauimus, ita etiam condominos in omnia iura omnesque obligationes succedere, nisi quaedam vnus morte extinguantur, siue obligationes & actiones tum actiuas tum passiuas singulos condominiumii participes pro sua rata sequi, neque dubium neque iniquum vlllo modo videri potest. Sed quum condominium, quamquam alias insignia proferret commoda, nequaquam vitis communioneis, quae discordiarum mater esse solet, careat, necessarium semper videbatur, subinde pacta erigere, quibus de rei communis administratione, de damno, expensis, iure suffragii, litesque ex dominio ortas componendi modis, quae e re viderentur, essent cauta. Cuius generis pacta, quae appellationibus *der Burgfrieden*, *Vergleiche*, *Entschide*, insigniebantur, saepe adeo iuramentis firmare & subinde innouare solebant maiores, pacis & tranquillitatis studiosi. q) Haec, quam breuibus exposuimus, fuit iuris Germanici de condominio disciplina, cuius in interpretando iure innato vsum recentem & perpetuum quibusdam exemplis illustrare animus est.

§. XIII.

Vsus condominiumii in doctrina de retractu & proximiseos iure.

Vsus principiorum legalium, quae hucusque de condominio tradidimus, per omnes iuris Germanici publici aequae ac priuati

F 2

p) NIC. CHRISTOPH. DE LYNKER
de Ganerbinatibus §. I. L. E. DE SEN-
KENBERG in *select. iur. & histor.* Tom.
II, p. 57. & 344.

q) L. E. DE SENKENBERG *primae*
lineae condominiumii cap. II, §. 21. p. 20.

privati disciplinas diffusus prae primis cernitur in doctrina de retractu & iure protimiseos (*vom Näherrecht*). Quum enim, quod monuimus (§. XI), arua siue agri adeo in civium condominio essent constituti, omnis alienatio fundorum prohibita esset necesse erat. Quod si fieri debebat, nihil aliud tam naturale erat, quam vt reliquis sociis domini principalis condominus ad inopiam forte redactus partem suam pro iusto pretio offerre teneretur. Quo iure protimiseos neglecto nihilominus condominis ius retractus saluum manere debebat, propterea quod in tali condominio pro partibus indiuisis nemo partem suam possit designare, adeoque ius condominorum, ex natura condomini, ius excludendi quemuis extraneum largiatur. Insuper studium Germanorum extraneos a patria rebusque suis quam longissime arcendi tam magnum erat, (§. XI.) vt rusticis ad eundem pagum seu vicum pertinentibus retractus territorialis, *die Marklösung*, aduersus extraneos in bonis re vera diuisis, esset permissus, modo eiusdem pagi finibus, *des Dorfes Gemarkung*, circumscriberentur. a) Quare condomini doctrinam vnice iuris protimiseos aequae ac iuris retractus Germanici fundamentum esse recte dixeris. Et maximas sane nugas agunt, qui horum iurium profecto innatorum & patriorum primordia ex legibus *Quiritium*, vel *Iudaeorum*, si diis placet, repetere eorumque principia inde explicare improbo studio conentur. Quae omnia iam dudum obseruauit & pro magna rerum Germanicarum, quae in viro egregio est, doctrina, CAROLVS FRIDERICVS WALCH in libello singulari, quem de iure protimiseos (*vom Näherrecht*) composuit b), luculenter illustrauit.

§. XIV.

a) EISENHARTH de retractu territoriali, *Marklösung*. Helmst 1707.

b) Inscriptio libelli aurei, ad quem lectorem remitto, est *das Näherrecht*

systematisch entworfen von CARL FRID. WALCH; praesertim huc pertinet ares Hauptstück: Von dem wahren Grunde des Näherrechtes. Eadem sentit illustris de

§. XIV.

Vsus condominii in successione feudali.

Solemne fuit Germanis eiusdem rei clientelare dominium omnibus familiae membris aliisque pluribus coniunctim conferre *a)* itemque, si partim superstitione, partim maioris securitatis ac defensionis ratione ducti *b)* bona in feuda dominis fortitudine ac dignitate conspicuis offerrent, inter alia iura singularia successione ex condominii Germanici natura retinere. Evidenter hoc apparet ex charta iam supra (§. XIII) a nobis laudata. Rebus ita comparatis, nobis quidem valde placet eorum coniectura, qui putarunt, successionem feudalem, quae dirigatur secundum condominii regulas, ex frequentia feudorum oblatorum, in quibus referuarent vasalli facultatem absque domini consensu de successione disponendi modumque ex condominio succedendi, quem ante oblationem secuti essent, retinendi, non tam originem duxisse, quam maximum potius accepisse incrementum. *c)* Quae feudi communis concessio omnium iurium & obligationum, quae vasallum respiciunt, communionem efficiebat. Vniuersum feudi communis dominium utile ad omnes coniunctim pertinebat; ius possidendi, vtendi, & succedendi, obseruato tamen secundum condominii regulas ordine, erat commune, neque de ipso feudo, alterutro iurconsulto, valebat dispositio. *d)* Antiquissimis temporibus ne necessarium quidem

F 3

erat,

SENKENBERG in *primis lineis con-*
dom. cap. II. § 5. 6. 7. 8.

a) SCHILTER de *simul. princ. inue-*
st. c. I. §. 4. G. L. BOEHMERI ob-
seru. iur. feud. ob. VIII § I.

b) HELLFELDT in *elen. iur. feud.*
§. 153. ZAEPELL de orig. feudor ob-
lar. §. XII. seq. in IENICHEN thes.

iur. feud. Tom. III. p. 12. I. H. BOEH-
MER de feudis ecclesiast. c. I. §. XIII. c.

II. § X. apud IENICHEN l. c. p. 237.
c) CAR. FRID. WALCH f. a
MANNBACH de *condominio successio-*
fundamento in Germania. §. IX. X.

d) IVS FEVD. ALEM. c. LXI. §. 3.
c. LXXV. §. I. I. P. SAXONIC. c. XXXII.

erat, vt domino directo omnes fundi communis condomini innotuerint & feudum ab illo recognoverint. Semel enim condominio feudali efficaciter constituto, liberis in eo manentibus, haud necesse erat vt iudiciali auctoritate confirmaretur. Proinde saepissime tunc temporis euenit, vt dominus directus, quoniam feudi condomini essent, nesciret. Ex qua obseruatione ius clientelare medii aevi pluresque chartae illustrari possunt. e) Sed per se patet, valde differre a feudi recognitione inuestituram primam, quam omnes feudorum focii in prima feudi constitutione impetrare necessario tenebantur. Coniunctim inuestiti coniuncta manu feudum accipere dicuntur, quod vel per vexillae aliorumque symbolorum apprehensionem, vel per fidem vasalliticam, quam manu stipulata spondebant, fieri solebat. f) Recognitionem autem ab vno condominorum factam esse sufficebat. Successu autem temporis passim cautum est g), vt omnes condomini nominatim investirentur, constituto certe communi feudorum procuratore seu potius prouasallo, *Lehnträger*; quem exinde SENKENBERGIUS certissimam condominiumi retenti notam vocat. Quid? quod filiorum adeo in feudo successionis fundamentum condominium solum esse, neque eius originem ex constitutione CONRADI II. de anno 1027. quippe quae ad LONGOBARDOS, Romanae successionis principis

entri-

& XXXIV. VETVS AVCTOR *de benefic. §. XXXIX.* & XL. AVGVSTINVS a BALTHASAR *de simule. iur. Germ. inuest. §. VII sq.* IO. CHRIST. SCHMIDT *de diuersis simule. inuestit. Specieb. §. VIII sq.*

e) Conf. SCHILTER *in inuestitura principum imperii simultanea c. II. §. IV.* REINHARD *in den neuen Anmerkungen &c. Beylage sub nr. I. II. III.*

f) Hac de re adundus est LVD-

VICVS SIGFRIEDVS, Comes, Vice-dominus ab ECKSTAEDT in *dist. de feudis ligiis §. XVIII.*

g) *Ius feudale FRANCORVM lib. III. cap. 29.* apud SENKENBERG in *corp. iur. feud. p. 17.* Conf. G. LVD. BOEHMER *de inuestitura per procuratorem.* vbi vir eximius §. IX. obseruat, passim antiquae obseruantiae rigorem in exigenda vasalli praesentia in inuestitura seruari.

enutritos spectabat, repetendum esse, dudum obseruarunt viri rerum Germanicarum periti. *b)* Condominium illud taciturno, quo filii uiuentibus patribus iam gauderent quoad exercitium istis vita functis in filios ipso iure deuolui, optime testatur iam ante CONRADI II. tempora IVS FEVD. SAX. C. VI. *Der Vater erbet uffen Son die Gewere des Gutes — darumbble en darf der Son nicht, daz man ime des Vaters Gut bewise. Wilch Man aber des Sones darbet, der erbet uff den Herren die Gewere des Gutes. i)*

§. XV.

Vsus condominii in successione allodiali.

Obseruauimus, concessionem condominii clientelaris in feudo communi quidem sed quoad fructus diuiso effecisse, vt salua futuro tempore inuestitis omnibus esset in feudo eiusque partibus successio; *a)* monuimus etiam, & filiorum successione feudalis ordinem condominio originem debere. Idem omnino tenendum est de Germanorum in bona stemmatica & allodialia auita successione; praesertim quum per supra deducta (§. XIV) successio feudalis ex condominii natura repetenda potissimum per bona allodialia in feuda sponte oblata sit stabilita, vel potius ex iure communi Germaniae ad ius clientelare translata. Deinde iura Germanorum antiqua expresse sanciant, vt alienationis rerum auitarum, allodiorum immobilium certe, auctores fiant omnes, penes quos est ius adspirandi ad eorum hereditatem. Quare, quaeso, solliciti fuissent de impetrando in talem alienatione.

b) WALCH siue a MANNSBACH
l. c. §. VIII.

i) WALCH siue a MANNSBACH
loc. laud. §. VIII

a) Vid. an libro Kayf Maj. abgelauffenes allerunterthänigstes Schreiben der ver-

mitweten Herzogin zu Schleswig Holstein
Gottorp &c. wegen des Amrs Bramstädt
übergaben Wien 1708. in app lit. M. m.
& iustitia causae RANTZOVIANAE
edit. 1714. p. II. in app. p. 8.

nationem agnatorum & heredum consensu, nisi illorum auctoritate vel neglecta vel denegata nullum fuisset alienationis negotium? (§. XII.) Equidem sane luculentissimum condominiumi effectum hac in dispositione deprehendo. At nescio, an vllum veteris aeui monumentum, necessarium heredum ad allodii alienationem consensum luculentius exprimat, quam IVS PROV. SAX. lib. I. art. LII. quod ita praecipit: *Ohne der Erben Laub und ohne Gericht mag kein Mann sein eigen Gut, noch seine Leut, vergeben — Vergiebt er es aber wider Recht, ohne der Erben Urlaub, die Erben moegen sich ihres Guts wohl unterwinden mit Recht, als ob der todt wär, der es gab, darumb daß er es nicht dargeben mochte.* b) Atque vocem *Urlaub* in loco nostro consensum statim requirendum significare minime dubito. c) Sed nihil opus est argumentatione ex necessario heredum ad allodii alienationem consensu aliisque argumentis ex iurium analogia ductis, quum expressis legibus condominium successione allodialis fundamentum statutum sit. Qui hoc nesciret, illum remitterem certe ad IVS PROV. SVEV. art. CCXLIX. d), ad IVS PROV. BAV. & PROV. AVSTR. e) art. XXXV.; vbi celebris illa iuris patrii dispositio

b) Idem disponit *das Magdeb. Weichbild* Art. 20. & 61. Plura ex chartis antiquis etiam exempla collegerunt AYRMANN in *Syll. anecd.* Tom. I. p. 311. & MENKEN in *scriptorib. ver. Germ.* Tom. I. p. 688. Praecipue ad rem facit elegans charta a. 996. ap. TESCHENMACHER & DIMAR in *cod. diplom. Annal. Cliviae* p. 29. vbi: *„Cum Wichmannus, comes — natusque concessisset, altera procreationis filia, nomine ADELA, quondam proprietaris (allodii) iam traditae partem expo-*

scens, dicensque, quod pater eius SECVNDVM LEGEM SAXONICAM ABSQVE EIVS CONSENSV ET LICENTIA NULLAM potuisset facere TRADITIONEM, totam patris sui donationem perduxit in errorem.” Adeo verum est, hoc ius non ab REPKOVIO & compilatore *Weichbildi* excogitatum sed ex antiquissimis SAXONVM LEGIBVS deriuatum esse.

c) Id certe optimis euicit argumentis perill. WALCH s. a MANNSBACH l. saepius laudato, §. XIII. p. 25.

dispositio difertis contineatur verbis. Liberorum quoque succedendi ius omne vnice ex condominio, quo ipsi tum inter se tum cum parentibus gauderent, derivatur. Quid, quaeso, clarior esse potest, quam consuetudinum BORDESHOLMENSIVM hac de re dispositio? quae huius est tenoris: *Ast auch ein Kind stirbe, das mit Eltern in saamenden Güthern geseffen, so stirbet sein Guth wieder in das Saamende.* f) Huc quoque referendum ius DITMARSICVM g): *So wol syn Kind mit beschedenem Gude ubigeve, de andern Kinder averst bleven by dem Vater edder Moder in saamenden siten, stürven denn de Oldern, und de ubtgegewene Kinder wolden dat Erve nehmen, benevenst den andern Kindern, de in dem saamenden gebleven, so schoelen se thwoern inbringen, wormede se ubtgegewen, und darna mit den andern tho glyker Deelinge gahn.* Cum his conspirant STATVTA SVSATENSIA h), GOSLARIENSIA i), LVNEBURGENSIA k), VERDEN SIA l), MINDEN SIA m), pluraque alia. Successio Germanorum quum ita sit comparata, cur coniugibus reciprocam tribuerint successiorem, liquet. Huius dispositionis causa omnino reedit ad condominium, in quo ob bonorum communionem coniuges vixerunt. n)

G §. XVI.

d) edit. SCHANNAT.

e) in de LVDEWIG reliquis Mfsta.
vum T. IV. p. 8.

f) Art. II. DREYER Sammlung vermischter Abhandlungen Tom. II. p. 1064.

g) Art. XXXIX.

h) in EMMINGHAUSII memorabil.
ver. Sufarenf. p. 251.

i) Lib. II. tit. II. Art. VIII. lib. I.
tit. I. §. V. IX. X. apud LEIBNITZ in

scriptor. rer. Brunsv. Tom. III. p. 484.

k) apud Eund. loco laudar. p. 758.

l) in de PVEENDORF observ. iur.
vniu. Tom. I. app. p. 86.

m) Lib. I. Tit. II. art. VII. DREYER
Sammlung vermischter Abhandlungen
Tom. I. p. 104—106.

n) KNORR de parocmia iur. Germ.
Der letzte thut die Thure zu. §. 8. AYERER
de iure coniugiorum ap. veter. German. §. 14.

§. XVI.

Vsus condominii in successione ex iure Lubecensi.

Pergratum mihi iura Reipublicae patriae, cuius leges ignorare semper turpe visum, subinde perscrutanti sit necesse est, purissima de condominio iuris Germanici innati vestigia & in ipsis dulcissimae patriae legibus deprehendere. Nam omnia, quae de condominio successione Germanicae tum feudalis, tum allodialis fundamento hucusque meditati sumus, ad successionem liberorum, coniugum & ceterorum, quos legum auctoritas ad luctuosam vocat hereditatem, quae iure LUBECENSI obtinet, applicari & debent & possunt. Constat inter omnes, inter Reipublicae nostrae ciues ob commercii ciuici fauorem obtinere communionem bonorum vniuersalem. Cuius quum principalis effectus in rerum vtriusque coniugis confusione & vniuersali inde bonorum descendente condominio consistat, consequens est, virtute huius condominii, coniugem altero inuito & incio neque inter viuos, neque mortis causa posse cum effectu disponere, & superstitem vna cum liberis non tam beneficio defuncti, quam potius virtute iuris proprii ex condominio competentis succedere. ^{a)} Id quod potissimum cognoscitur ex successione liberorum. Scilicet in horum successione determinanda probe distinguitur, vtrum adhuc cum parentibus fuerint in bonorum condominio, vel vti leges loquuntur *in Sammedem Gute, in der Geminschaft, oder in der Were*, an per separationem a communiōe & condominio recesserint, quod omnino permissum est, quandoquidem nemo, vt inuitus in communiōe persistat, obligatur, nisi specialis admodum ratio diui-

^{a)} STEINS *gründl. Abb. des Lübi.* §. 189. in f. COCCENI *in disceptu iurid. schen Rechts* B. I. T. II. S. 266. u. f. ad Lib. II. tit. II. cap. 1.

diuisionem impedit. Omne quod liberis competit succedendi ius in luētuoſam parentum hereditatem, condominio innititur. Fracta ergo per ſeparationem communione, fractoque condominio, quod ſingulis in communi parentum pecunia pro indiuiſa parte competeſcit, iam vniuerſitas conſiſtat neceſſe eſt in patrimonio parte, quam ex diuiſione ſeu ſeparatione ſinguli ſunt nacti. Atque proinde ad ceterorum in condominio adhuc exiſtentium portionem omne ius ipſa ſeparatione eſt ſublaturum. b) Hiſce principiis radicata eſt ſententia IUR. LVBECENS. Lib. II. Tit. II. art. VII. *Scynd Kinder von ihren Eltern abgeſondert, und der eines ohne Leibes Erben verſtürbe, das vererbt ſein nachgelassen Gut auf ſeine mit abgeſonderte Brüder und Schwiſtern: wo aber derſelben keine vorhanden, alsdenn auf die unabgeſonderten. Wäre aber kein abgeſondertes oder unabgeſondertes Kind, oder derſelben Leibeserben mehr im Leben, ſo fällt das Gut auf die Eltern.* Eadem condominii Germanici principia ſpirat ſucceſſio, quae Reip. HAMB. ſtatutis de an. 1492 tit. I. §. 21. ſequentem in modum eſt praerſcripta: *Storve darnach der Kinder iennig dat edder des Gut ſholde fallen up ſyne System unde up Brüdere de ungescheden ſyn: Wären awerſt de Kinder geſchichtet unde geſcheden under ſich, ſo ſoll idt erben up den Vater eſſte up de Moder ede de na Dode des Olderen, dar de Kindere von ſündt, bliſſt ohne Gaden unverändert beſt am Ende ſynes Lebendes, anders ſchull ſülk Gut erben von dem eenen Kinde up dat andere.* c) Inde recte quoque inferitur, parentes in luētuoſam liberorum nondum ſeparatorum hereditatem ſolos, ex-

G 2

clufis

b) *Iuris feud. SAX. auctor optime rem cap. XXXII. ſic explicat: Wann ſie ſich alſo theilen, ſo hat ihr keiner kein Rechte mehr an dem getheilten Gute.*

c) *Conſpirant iura GOSLAR. ap. LEIBNITZ III. Scripſ. rer. Brunſw. P.*

484. CULMENSIA, SVSATENSIA, v. KLEIN de con. & diſconuenientia iuris Culmeſ. ac Gedan. cum iure Lubec. decad. 9. §. 4. SCHVITTE de iure Svsat. eiusque collat. cum iure civili in ſucceſſ. ab interſtat. c. 2.

clufis caeteris fratribus & fororibus, vi condomini, vbi innati iuris placita vigeant, succedere, quamquam fecundum NO V. CXXVII. cap. I. fecundi fucceffionis ab inteftrato ordinis caufa longe aliter fit ordinata, ibique fratres fororesque vtroque parente iunctos ad defuncti exuias admittantur. d) Et non folum ciuium LVBECENSIVM, fed aliarum etiam prouinciarum magna fuit cura, hanc praefantem Themidis Germanicae legiflationem, quae in fucceffione condomini rationem habuit, contra iuris peregrini auctoritatem feruare, atque gentibus & familiis bene confulere, demto poffefforum arbitrio, in extraneos familiae patrimonium deuoluendi e) fpernque eorum fruftrandi, qui viuis parentibus iam effent condomini hisque vita functis non tam beneficio vltimi poffefforis, quam maiorum prouidentia & patriae voluntate & dominii virtute fuccefferent. In hoc argumento mirum fane multorum ftatutorum agnofcitur confortium. Namque fucceffionis ex condominio principia non folum vbi iura REIPUBLICAE LVBECENSIS obtineant, fed multis etiam aliis ciuitatibus, inprimis quoque in HOLSATIA iisque praefertim locis, quibus fecundum confuetudines BORDISHOLMENSES & NEOMONASTERIENSES fucceffionis caufae determinantur, normam decidendi conftituere, multis comprobare poffem exemplis, nifi ius Reipublicae patriae potiffimum illuftrare e re effet vifum. f) Quae quum ita fint, elegans

d) Celeberr. DREYERI Samml. vermifcht. Abb. T. I. S. 100 — 101. Legi quoque merentur, quae hac de re monuit vir ill. FRID. ES. A PVFENDORFF in obf. iur. vniu. Tom. II. obf. CXCII. praefertim contra doctiffimum auctorem des Verfuchs, die Lehre von dem Vorrechte der vollen Geburt vor der halben, in Erbschafts-Fällen, nach denen in Deutschland üblichen Rechten und

Statuten, aus zulänglichen Gründen in Richtigkeit zu bringen.

e) IO. GOTTLIEB HEINECCIUS de teftamentifunctione iure Germ. artiffimis limitibus paffim circumfcripta §. IV. & V.

f) Remitto lectorem ad DREYERI Samml. verm. Abb. Th. I. S. 100 — 107. & ad ILLIVS aureum libellum de in-

gans est obseruatio *viri Illustris* & de iurisprudētia *Germanica* immortaliter meriti *L. B. DE SENKENBERG*, qua *CONDOMINIUM vniuersam successiōnem Germanicam olim dedisse*, huiusque doctrinae vsum *nostra etiam aetate maxime practicum* esse, non ibi solum, vbi veteris successiōnum iuris tenaces sese exhibuerint *GERMANI*, sed in genere, nominatim in successiōnibus feminarum, si de allodiis lineae alicuius masculorum extinctae agatur, pro sagaci, quae in *ICto* magno erat, meditatione contendit. g)

§. XVII.

Condominium curae legitimae, quae sororibus ex iure Lubecensi in fratres et sorores male sese gerentes competit, vnicum idque verum est fundamentum.

Nescio autem, qua re factum sit, vt in tanto ornatissimo- rum & doctissimorum virorum confluxu, qui ad *REIPUBLICAE LVBECENSIS* iurisprudētia singularibus libellis commentati sunt, nemo omnium condomini vsum in doctrina de cura & tutela legitima, quae sane in multis capitibus cum successiōnis materia pari incedere solet passu, intellexerit, atque auguratus

G 3

fit,

aeq. masc. & fem. sec. iura Cimbr. success. vbi vir eximius *P. III.* not. c. recte notat *HEINECCIUM*, qui in *elem. iur. Germ.* tom. II. lib. II. tit. IX. asserit, veteres *GERMANOS* easdem cum *ROMANIS* successiōnis descendētia & ascendētia & collateralium habuisse regulas; itemque leges *GERMANORVM*, omnes parentes ad iustitiam liberorum admisisse hereditatem.

g) in *diff. de condominio cap. II. §. XXIII. p. 22.* & in *disquisitione de filia vltimi gentis suae in regnis & principatibus priuatiue succedente.* itemque in *comment. de testam. publ. C. III. §. III. & V. de success. HANOICA p. 45 & 46. in Selectis iur. & historiar. Tom. III. p. 530.* Comparetur etiam *MYSAEVS*, *ICtus* quondam *Kiloniensis*, de *differēt. iur. Ciuilib. & Iur. c. II. §. 2.* in f.

fit, virtute condomini in sorores, quae alias curatrices esse
 nequeunt, per dispositionem TIT. X. ART. V. LIB. I. IVRIS
 LVBECCENSIS deuolui curam fratrum & sororum male sese ge-
 rentium (§. VIII.). Ego tamen, quo magis laudatam iuris pa-
 tris dispositionem cogito, & in causas legislationis plane singu-
 laris inquiri, eo magis credo, sorores secundum dispositio-
 nem legum nostrarum non tam curam in fratres & sorores male
 sese gerentes suscipere, quam potius condomini administratio-
 nem, quod vniuersae familiae viuis adhuc parentibus compete-
 bat (§. VIII. XVI.) iisque vita functis apud liberos omnes non
 separatos pleno iure remanebat, continuare, eo nimirum sine,
 ne prodigus & mente captus mala patrimonii communis admi-
 nistratione malisque moribus damnum inferat irreparabile con-
 dominis in bonis pro indiuiso possessis. Si ergo dicendum,
 quid sentiam, locus noster tantum intelligendus videtur de so-
 roribus, quae adhuc sunt in condominio rei familiaris cum fra-
 tre malam vitam gerente. Similiter si fracta fuerit bono-
 rum communio per separationem & sublatum succedendi ius,
 sublatum esse quoque apparet consortium sororum & fratrum
 inter se in parte diuisa, quae eorum cuiuslibet obuenerit, neque
 tunc sororibus ullam curae siue administrationis speciem esse tri-
 buendam in bona fratrum & sororum notabili animi vitio labo-
 rantium, quippe quae exinde nullam amplius capere possunt
 detrimentum. Hanc proinde, quae sororibus ex iure LVBE-
 CCENSI competit, curam, conicio, potius re vera bonorum
 administrationem, quam personae tutelam esse, atque non tam
 ex tutelae Romanae rationibus, quam ex natura & indole ad-
 ministrationis bonorum itemque condomini (§. XII.) esse diu-
 dicandam. Quae coniectura, si vera sit, clara haec iuris nostri
 dispositio luce refulget, atque opera & oleum perduntur in ex-
 cutien-

cutiendis causis, quibus moti legislatores talem plane singularem tutelae speciem feminis, quae ipsae vitam sub perpetua cura degunt, contra omnem iuris Germanici, nominatim *LV-BECENSIS*, rationem constituerint. Quid? quum igitur *LV-BECENSIS* domesticis principiis in hoc argumento haud sint destituti & mores patrios seruarint, iis ad Romanorum ius, Germanorum moribus aduersum, in subsidium tantum vtile, minime recedendum est, sed ad quaestionum inde subnascentium decisionem doctrina de condominio & bonorum communium administratione requirenda videtur. Vt autem de vera sententiae huius ratione iudicium ferri queat, tenendum ante omnia est, iure *LV-BECENSIS* communionem omnium bonorum esse receptam (§. XVI.). Claram esse hanc & certam, intelligitur ex *LIB. II. TIT. II. ART. VI. XXVI. XXVIII. XXX.* vbi bona coniugum vocantur *das gesampft Gut*, quae vniuersalis loquutio nullam bonorum admittit distinctionem, potius omnia, siue sub matrimonii auspiciis ab utroque coniuge sint illata, siue postea hereditatis vel alio lucratiuo titulo ad alterutrum delata, comprehendit. Eadem confirmantur argumento *LIB. III. TIT. IX. ART. V. h)*, ex quo apparet, communionem bonorum inter coniuges & liberos & societatem vniuersalem secundum placita iuris *LV-BECENSIS* in eo certe conspirare, vt omnia cuiuscunque generis bona veniant in communionem siue in condominium *i)*. Accedit, quod apud antiquos *GERMANOS* omnia in genere bona, nullis plane exceptis, communia fuerint inter coniuges, haecque vniuersalis communitio in legibus Germanicis medii aevi, quarum reliquias maxima pars statutorum spirat,

h) IOACHIM LVCAS STEINS
Gründl. Abb. des Lüb. Rechtes I. B. V. Art.
 §. 125, 126. *II. B. tit. II. §. 254.*

i) MEVIUS ad art. II, lib. II, tit. II,
 in addit. COCCIVS in discursu ad
 lib. II, tit. II, IVR. *LV-BEC.* cap. III.

Spirat adeoque exinde tanquam origine genuina est interpretanda, sit praescripta *k*). In personas porro, inter quas, parentibus mortuis, tale bonorum condominium persistat, si quis inquirat, dicendum generatim est, omnes liberos nondum separatos, qui ex isto matrimonio adsint, FEMINAS aequae masculos in locum defunctorum succedere eorumque iura pro partibus indiuisis nancisci & administrationem communis patrimonii in se suscipere. Nam quum apud LVBECESE nulla bona auiatica allodialia, quae scilicet solis militiae & seruitiorum capacibus masculis cedunt, deprehendantur, facile quoque est ad animaduertendum, non oportere FEMINAS, ubi IVRI LVBECESE honor & auctoritas tribuantur, a condominio & successione excludi *l*). Nec latet genuina causa. Ex quo enim ciuium ordo a militiae gloria defecerit neque splendori familiarum conseruando vehementer fuerit intentus, factum est, introducto potissimum Quiritium iure, cuius maior & liberior inter ciues quam inter nobiles statim ab initio fuit usus *m*), vt necessitas bonorum in familiis conseruandorum subinde euanesceret. Neque silebo, varia iura statutoria & provincialia, in his quoque ipsum IVS LVBECESE esse, quae mentionem faciunt bonorum hereditariorum (*der Erbgüter*) inter ciuici ordinis membra *n*). Sed natura talium bonorum hereditario-

k) Confirmat hanc obseruationem auctor IVR. PROV. SAX. LIB. I. ART. XXXI. verbis: *Mann und Weib haben kein gezmeyt Guth in ibrem Leib.* SPEC. SVEV. cap. XLVI. *Mann und Weib migen nicht gehalten Guth gezmeyt.*

l) DREYER de inaeq. masc. & fem. sec. iura Cimbr. success. §. V & VI.

m) MOSERS Staats-Rechte tom. II. S. 197 seq. IO PAVL KRESS de variationib. decid. in var. iurib. & respons. p.

18 sq. p. 23. DE SELCHOW elem. iur. Germ. Cap. II. Sect. III. §. 70. p. 74.

n) IVS LVBECE, lib. I. tit. X. art. 6. IVS HAMB. P. III. tit. I. art. 7. LIT. NEBVRG P. VI. tit. V. MINDENS. lib. II. tit. II. art. I. BAVTZ. Stads-R. P. II. tit. I. art. 4. STADER R. P. I. cap. 4. ZELL. Stat. tit. IX. p. 26. VERDEN. Stat. XII. BREM. Stads-R. P. II. tit. IV. §. 7. DITHMARS. L. R. art. XXIII. OSTERIS. L. R. lib. II. cap. 114. EIDERST. L. R.

ditariorum, quae inter ciues supersunt, adeo est immutata, vt iura prouincialia infra laudata, quae scilicet regulam istam adhuc seruarunt: *Was einmaal in den Erbgang gekommen ist, muß in dem Erbgang bleiben*, in eorum alienatione extraneos tantum praeferi prohibeant. Minime autem filiae a successione in haecce bona auita excluduntur, nec ad eadem, demum extincta gente masculina (*auf den ledigen Anfall*), vt in praediis nobilium stemmatica qualitate insignitis, admittuntur o). Nam per filias elocatas e familia transeunt. Itemque possessori libera harum rerum permessa est disponendi facultas, modo exceperis dolum aequae ac prodigalitem. Haec igitur ratio bonorum hereditariorum, nisi omnia me fallant, tantum consistit in iure protimiseos, vi condomini vniuersalis, familiae membris praerextraneis competente. (§. XIII.) Conuenit certe cum hac sententia IUS LVBECENSE, LIB. I. TIT. X. ART. VI. *Alles ist nach Lübischem Recht wohlgeuonnen Gut, was kein Erbgut ist. Erbgut aber wird gheissen allerhand Gut, welches einem Menschen anfallen mag von seinen Eltern oder Blutsfreunden, in aufsteigender, niedersteigender vnd Seitenlinie. Solch Erbgut mag man ohne der Erben Erlaubnis nicht alieniren; es erfordere denn solches die äußerste ehebaste Noth. Dem nun das Erbgut zugehöret, muß bey seinem Eide erhalten, daß er sonst kein anderes Gut habe, dazu er greifen könne. Wenn solches geschiehet, so haben die nächsten*

H

Erben

art XXXI. NORDSTRAND. P. 2. multarum prouinciarum legibus cauentur. BREM. Riter R. tit. I, III. art. LII. HVSVMER P. II. tit. II. sächs. L. O. P. II. c. XII, XXXI. OESTERR. Success. Ordn. de ao. 1720. tit. NEVMÜNST. Kirchspielsgebr. art. XIII. HADELER L. R. P. II. tit. II. P. III. tit. XII. p. 28 sq. HINTER-POMMERSCHE Lehn-Constitut. V. HOLST. VIII. XI. SALMISCHES P. II. tit. X. §. I. MAGDEB. P. O. c. XXII. §. 4. L. G. O. P. IV. tit. V. §. II. MECKLENB. Erb-Landes Grund-Vergleich in app. p. 28. HESS. L. O. P. III. tit. SCHAVMB. P. O. c. XXVII. quae & alia collegit S. V. DREYERVS de restr. facult. alien. bona heredit. p. 5. 33. XXXIII. XXV.

o) De praediis auitis diferte haec

*Erben den Kauf daran, wenn sie wollen, doch für
so viel Geld, als Fremde dafür geben wollen.*

§. XVIII.

*Hanc curam siue administrationem legitimam non
nisi utroque parente defuncto in fratres & soro-
res deuolui, ex natura condomini, IURIS*

*LVBECENSIS analogia & clara di-
spositione probatur.*

Talis, quam exposuimus, communitio bonorum coniuga-
lis condominium Germanicum in bonis indiuisis inter parentes
liberosque utique continet, ex quo & ex ipsa negotii natura
mutua fluit tum coniugum tum liberorum successio *a*), cuius
modus diuersa ratione in statutis est determinatus. Mortuo al-
terutro coniuge, in iure Germanico vniuersali distinguitur in
successionis siue administrationis causa ordinanda, vtrum ex
priori matrimonio liberi relictii fuerint, nec ne. Sunt etiam
iura quarundam prouinciarum, vt ius prou. HADELENSE, quae
iterum duos casus a se distinguant, qui diuersum viduae & vi-
duo succedendi modum complectuntur. *b*) Vt autem ius com-
mune Germanicum, quod & LVBECAE hac in causa obtinet,
illustremus, obseruare tantum iuuat, liberis non existentibus,
coniugem superstitem in vniuersa iura & obligationes defuncti
virtute condomini succedere. Quod solitarium coniugis su-
perstitis dominium ita comparatum est, vt ascendentes & col-
latera-

a) KNORRE in progr. de usu parot-
niae iur. Germ. Der letzte thut die Thür zu;
in successione p. IX. Celeberr. CAR.
FRID. WINKLERI diff. de collatione
iuris prou. HADELENSIS cum iure ci.

uili circa materiam successionis p. LXXI--
LXXIII.

b) Vid. Celeberr. WINKLERVS
loco laudato.

laterales omnes plane excludantur, nisi forsan legislatio specialis adfit c); quam iuris Germanici dispositionem egregie illustrant variae Germanorum paroemiae: *Hut bey Schleier und Schleier bey Hut; Längst Leib, längst Gut; Leib an Leib. Gut an Gut;* paroemia Belgica: *Mann ende wyf hebben geen verschyden Gout;* & quae sunt huius generis aliae. d) Sin autem viuant liberi ex priori matrimonio, hi vel cum coniuge supersite concurrunt ad rerum communium dominium, vel vtroque parente carentes soli supersites rei familiaris administrationem in se suscipiunt. Priori casu, scilicet si liberi cum parente supersite concurrant, succedunt quidem etiam liberi in defuncti parentis locum eiusque iura quoad dominium nanciscuntur, tamen parens supersites solus rerum communium administrationem in se suscipit & de bonis, liberorum consensu rite impetrato, legitime disponit, cui quoque onus alendi & educandi liberos imposuerunt Germaniae leges. e) Tunc si accadat, vt vnus liberorum cum parente supersite in condominio viuens pietatem, decori honestique praecepta negligat, & metuendum sit, ne imposterum furiosum rerum suarum sit facturus exitum, minime administratio rei familiaris indigno competentis siue illius cura in fratres & sorores deuoluitur. Potius quum rerum communium administratio soli parenti supersiti competat, consequens est, vt parens, consentientibus forsan propinquis, sibi

H 2

ac

c) BILDERBECK *ad ius statutor.* CELLENS. pag. 45.

d) Legenda sunt de hoc argumento scripta sequentia: 10. GEO. WERNHER *de pactis dotalibus sub forma:* *Hut bey Schleyer, und Schleyer bey Hut.* Marp. 1716 & 1742. GOTTFR. MASCOVII *prolusio de paroemia: Längst Leib, längst Gut.* 10. ZACH. HART.

MANN *de efficacia clausulae: Längst Leib, längst Gut.* DE PVENDORF *obs. iur. univ.* Tom. II, obs. 65. Tom. III, obs. 25. 118. EISENHARDTS *Grundsätze der deutschen Rechte in Sprüchwörtern* S. 127 & 128. ANT. MATTHAEI *in paroemiis Belgicis* p. 25.

e) HEINECCIUS *de usufructu mater. iuris Germ.* §. XXXVI seq.

ac liberis condominis prospiciat, per separationem scilicet, ne talis male moratus, si parenti superstiti humani quid acciderit, ob nimiam prodigalitatem iacturam rerum communium faciat & fratres sororesque secum in perniciem trahere possit. Haec quae hucusque obseruauimus, accipiunt lucem ex comparatione iuris nouioris cum antiquis *IVRIS LVBECENSIS* codicibus, qui propterea, quod iura recentiora exinde maximam partem sint hausta, haud negligenda videntur in explicandis illorum causis atque in excutienda vi ac potestate. f) Sic in antiquo codice *IVRIS LVBECENSIS* de anno *MCCLIV*, quem seruaui *FRID. DETL. CAR. A CRONHELM*, vir de iurisprudencia *HOLSATIAE* optime meritus, in *corp. statut. prou. Holsatiae*, articulus *CIV*, ad quem prouoco, huius est tenoris:

Art. CIV. Van ungeborfamygen Kynderen.

Welck man sitet na sinen wifes Dode, effie ein wiff na eres mannes Dode myth kinderen unde der kinder ein syn dinck so anschleisch dat de frunde an beidenn siden darauer klaghen, werden se denne des tho rade, dat kind schall nemen sin andell an enem stücke edder an gelich unde moth darmede scheden wesen van sinen anderen broderen unde susteren.

Hoc cum loco consentit alius, qui in primo trium illorum codicum *IVRIS LVBECENSIS* occurrit, quos *b. HENR. BROCKES*, Reipublicae patriae consul immortaliter meritus *selectis obseru. forens.* subiunxit. Ibi articulus *XV*. eadem fere disponit:

XV. Van

f) Egregium hoc ius Germ. interpretandi medium, omni, quam meretur sane, laude, diligenti interpreti commendant *CHRISTIAN. HENR. ECKHARDT* in *Herm. iur.* lib. II. cap. I. §. XXI. *IUST. HENN. BOEHMER* in *exerc. ad ff. Exerc. X.* §. 4. *IO. WILH.*

WALDSCHMIDT in *diff. de singular. quibusd. §. antiq.* in *HASSIA iurib.* in *praef. not. 2. p. 2.* *DE WESTPHALIEN* in *praef. ad Tom. III. monum. ined. DREYER* de *restr. facult. alienandi bona herede §. 1.*

XV. Van unborfamen Kinderen.

Wat ein man na fines wyues dode befih mit finen kinderen, edder ein wyff na eres mannes dode, unde de kindere ein fyn dynck fo anklyfft, dat de wrände tho beyden syden darouer klagen, worden se des tho rade, dat kind schal nemen in eineme stueke dat deel fines ernes, edder so vele pennyghe, also dat wert is sunder allerhande wedderrede.

Eandem dispositionem continet art. XLVI. Codicis II. qui etiam in append. obseruat. for. BROCKESII illius exstat:

XLVI. Welck Kind sick ovel regeret.

Dar ein Man na fines Wiues Dode sit mit sinen Kindern, este ein Wyff na eres Mannes Dode, unde est der Kinder ein sin Dinyk also anschloge, dat de Frunde an beyden Syden darouer clagenden, worden se des tho Rade, dat Kind schall innemen ein Stücker sine Erffuels, edder so vele Penninge, also dat werdich sy, sunder Gewerde, edder sunder allerhande Wedderrede.

Quid, quaeso, clarius esse potest, quam dispositiones veterum iuris patrii codicum, quibus nimirum sancitum, quod parenti superstiti & administrationem patrimonii communis curanti competat ius filium condominum impium forsan, prodigum, ne multa, male moratum, qui a iuris nostri auctoribus appellatur: Ein, de syn Dink so anschleib (anklyfft), dat de Frunde an beyden syden darouer klagen, oder clagenden (oder Eins, das sich übel ansteller); per separationem a condominio excludendi, ceterisque liberis condominis eo prospiciendi, ne per talem condominum peruerse viuentem communis rei familiaris causa detrimenti aliquid capiat. Vt autem haec a condominio exclusio fiat seruato iuris ordine, ex causa iusta ac legibus patriis approbata, iure proditum est, ne parens superstes aliter de causa

separationis cognoscat ipsamque separationem decernat, quam si consiliarios adhibuerit omnes, quibus ex condominio ius sit succedendi, siue quorum interfit, ne malis vnius condomini moribus commune patrimonium dilapidetur. Diserte id euincunt verba: *Das de Vrunde tho beyden Syden darauer klagen, werden se des tho Rade.* Caeterum celebris haec dispositio, qua cauetur, vt parens superstes per separationem bonorum prospiciat, ne filius prodigus iacturam rerum communium faciat, quum per se cognosci possit ex administratione praecipua rei familiaris, quae parenti superstiti soli competit adeoque liberis ius prouocandi ad diuisionem adimit, modo parens liberorum educationi curaeque inuigilet nec ruere cupiat in alterius amplexus g), in nouioris aetatis codicibus plane est omissa. Inde euenit, vt tum in codice KOLLIANO h), tum in IVRE LVBECENSI vltimae praelectionis, quod MDLXXXVI. in lucem prodiit, tantummodo sit cautum, quid faciendum sit cum fratre male sese gerente, si liberi condomini vtroque parente orbatu solique superstites plenum luctuosae hereditatis acquirant dominium, seu potius administrationem rei communis pro indiuisis partibus in se suscipiant. Haud iniucundum ingratumque erit, locum codicis, quem IOACH. KOLLIVS, ciuitatis CREMPE in HOLLATIA quondam Duumuir, adornauit, hic inserere:

Art. CXXXIV. *Wo ein Kind synes Erves mächtig schall wesen effte nicht.*

Welcker tydt dat Guds waltet, (auctorem luctuosam liberis ab vtroque parente relictam hereditatem intellexisse testantur verba art.

g) IVST. HENN. BOEHMER de aetis alieni inter coniuges Hamburg. communione, §. 17 & 21.

h) Vid. CHRISTOPH. GOTT-LIEB RICCI Entwurf von Stadtgesetzen oder Statuts vornehmlich der Landstädte, I. B. V. Hauptst. §. IV. not. (xx).

art. CXXX.) *up de Kinder van Erffdeels wegen, unde dar ein kind mede ist, dat syn Dink övel anstellet, dat ydt den dynket den Fründen, unde dem Rade, dat schall fines Gudes nicht weldich wesen, man syn Bröder vnd syn Süster scholen des Gudes weldich wesen, beth an de ydt, dath ydt syn Dink wol anstellet.*

In primis quoque id ostendunt verba, quae statim ab initio ART. V. TIT. X. LIB. I. IVRIS LVBECCENSIS, quo utimur, sequuntur: *Stirbes Kindern Erbtheil an*; quae verba quum nullam plane mentionem faciant parentis superstitis, omnino indicare videntur, locum nostrum non nisi de hereditate, ab utroque parente liberis condominiumis relicta, esse interpretandum. Talem condominiumum conditionem & iacturam patrimonio ex malis moribus vnus coheredis siue condomini vniuersae familiae metuentem paulo accuratius considerantes animaduertunt legum auctores, non opus esse peculiari curatore, propterea quod ceteri coheredes in condominio, ob principia communionis bonorum supra deducta, constituti administrationem rerum communium gerunt & ob id ipsum nihil tam naturale est, quam vt his quoque administratio portionis, ereptae male sese gerenti, demandetur.

§. XIX.

Effectus huius curae, modusque eam constituendi itidem vnice ex condominio clarent.

Itaque haec cura potius administratio vi condominiumi extenta in partem condomini male viuientis appellanda erit, quam curae siue tutelae species. Quid? quod, quum ex natura condominiumi omne ius liberorum in hereditate paterna iis pro indiuisis partibus (§. IX.) competat: haec administratio haud consistat necesse est in cura portionis determinatae atque distinctae; sed cernitur potissimum in libertate de rebus communibus secundum

dum leges condominii, non impetrato male sese gerentis consensu, disponendi, qui alias propter condominium requirendus fuisset; deinde in nullitate negotiorum, quae fortasse talis a condominii administratione exclusus intuitu rei familiaris esset contracturus; denique ille, quod vtramque hac in re facit paginam, ad separationem siue ad diuisionem, & administrationem sibi ereptam prouocare prohibetur. Attestantur id, vt opinor, verba: *so soll der oder dieselbe seines Guts nicht machtig seyn.* Cognitio autem, vtrum iusta & magna reuera addit causa, ob quam alicui merito eripatur ad rem communem administrandam concursus, minime & merito quidem solis permessa condominis, qui forsitan odio, (nam fratrum amicitia rara), auaritia, & dominandi cupiditate ducti, in summam erga condominium conspirare possint iniuriam. Itaque e re videbatur apponere, vt Magistratus hanc causam diiudicaturus pro tribunali in consilium adhiberet propinquos talis condomini male viuentis siue omnia familiae membra, quibus commune bonorum dominium ad conseruandum gentis florem tribuerunt leges patriae, quorumque ideo intererat, ne communia familiae bona vitio vnus condomini dilapidarentur (§. IX.). Apponam ea verba parum peruulgata: *wird solches ein Rath und die Freunde vor gut ansehen.* Iam, si subsequatur quaestio, num & quonam iuris ordine coheres ex administratione rerum communium, auctoritate magistratus & condominorum consilio, plane exclusus, in rectam honestatis morumque viam reuersus iterum in communis regiminis siue administrationis consortium sit recipiendus, causam simili ratione cognoscendam puto a magistratu sedente pro tribunali, condominis tamen in consilii partes conuocatis. Quid multa? Magistratus iudicium est; propinqui siue condomini praesentem ac iudicantem instruunt, ipsi neque iudicant

dicant, neque ius dicunt. Et profecto nihil adeo est naturae conueniens, quam ut eodem modo negotium aliquod dissolatur, quo est contractum. Plane ita intelligenda mihi videntur verba finalia illius loci, in cuius expositione laboramus: *Bis se oder er sich zur Besserung anschicken und wohl anstellen würden.* De caeteris aliarum ciuitatum Germanicarum legibus nihil diximus quum nostrum tantum fuerit, locum **IVRIS LVBECENSIS** laudatum exponere, & in illius legislationis rationes penitius inquirere, quamquam omnino ex plurium legum antiquarum consensu colligendum sit, eosdem mores vbique Germaniae obtinuisse. Sed liceat colophonem quasi addere & verba **ART. XXIII. STATVT. HAMBVRG.** de anno **MCCXCII. a)** adscribere, quia videntur ad omnia, quae praecedunt, pertinere, ipsaque commode, quamuis breuiter, exprimere: *Wenn ehr Gube up Kindere geeruet werdt, unde is der Kinder jennig dat synen Dinggen unrecht deit, unde de andern Kinder schollen des Godes weldig syn, de ehren Dinge rechts doen.* Similiter interpretanda sunt **STAT. STADENSIA** de anno **MCCLXXIX. P. II. art. VII.** *So wanne goet uppe Kindere eruet wert, unde is dher Kindere weli dhereme dinge unrechte doet, unde it dheme rade wittic wert. dhas Kind ne scal des godes nicht weldig sin. al wante it sineme dthinge rechte deit, unde dhe anderen Kindere scolem des godes weldich sin. dhe ereme dthinge rechte doet. b)*

§. XX.

a) ap. DE NETTELBA in *theat. iuris provincial. & statutarum illustrati Germ.* T. I. p. 632.

b) Reperies hunc locum in *Perill. DE PVFENDORF obseru. iur. uniu.* Tom. I. app. 130. & in emendationi ad fidem authent. curatae editione **NIC. ANT. HENR. DE GROTHAVS** P. 54. **Consensum art. XXXIII. IVR.**

RIGENS. ap. DE PVFENDORF I. c. T. III. App. p. 234.; eisdem verbis perorantis etiam laudarem, ni ex historia huius iuris, ab **III. OELREICHS** *Splendidissimae emissioni iuris equestris Rigensis (Brenae 1773.)* praemissa tenerem, hunc ipsum codicem, quem inscriptione iuris Rigensis signavit ediditque **Perill. Summi Tri-**

§. XX.
Conclusio.

Observatum est, vi solius *condominii* fratrem siue sororem, furiosum rei familiaris exitum facturos, si iusta adsit causa, ser- uato iuris ordine, ab administratione rerum a parentibus sibi re- lictarum excludi a caeteris condominiumis, quamquam alimentaria prouisio eis tribuatur atque definiri soleat (§. XIX). Atque ex- inde, quia tota huius curae vis atque potestas positae sunt in condominiumis natura (§. XIX), sponte intelligitur, hanc curae siue administrationis legitimae speciem non nisi in bonis, pro partibus indiuisis a condominiumis possessis, quo nomine hereditas a parentibus, qui in vniuersali bonorum communiione vixerunt, liberis relicta venit, constitui (§. XX). Itidem ex condominiumis ratione claret, in condominos tantum, minime autem in eos hanc curam deuolui, quorum omne ius in parentum heredita- tem fracto per separationem condominio est sublatum, quique plane a successione remouentur (§. XVI — XVII). Ex condo- minii indole denique perspicitur, cur legislatores *LVBECENSES* non masculis condominiumis solum, sed etiam condominiumis sorori- bus, quae alias ipsae sub perpetua cura vitam degunt & proin- de curatrices esse nequeunt (§. VII), hanc administrationis speciem demandare voluerint. Namque quum feminae etiam omnino condominiumis sint capaces (§. XII), deinde ex *IVRE LV- BECENSI* ob vniuersalem, quae inter coniuges obtinet, bono- rum communionem statim cum fratribus, nec demum, vt in- ter nobiles vsitatum est, extincta stirpe masculina, ad illius exercitium, admittantur (§. XVII.); consequens est, sorores, vbi

bunalis Cellensis vicarius Praefes re vera *HAMBURGENSIS*, non *RIGEN- SIS* iuris esse.

ubi IUS LVBECENSE vigeat, simul cum fratribus virtute con-
dominii vocandas esse ad administrationem portionis heredita-
riae, ereptae fororibus vel fratribus, rem communem in detri-
mentum sociorum dilapidaturis. Quod adeo verum est, vt
videantur errare quicumque hancee administrationem ex iuris
peregrini argumentis interpretari conantur. Quae quum ita
sint, summa meditationum nostrarum merito eo redit, CON-
DOMINIUM HVIVS CVRAE VNICVM IDQVE VERVM ESSE
FVNDAMENTVM.

VIRO NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
IOANNI FRIDERICO
SCHNOBEL

LVBECENSI

HVIVSQVE LIBELLI AVCTORI

S. D. P.

IOANNES DIETERICVS MELLMANN D.

Reddo TIBI, amicissime SCHNOBEL, exercitationem TVAM ad varia iuris GERMANICI, nominatim LVBECENSIS, capita, ex condominio potissimum illustranda, pertinentem. Si libellorum genus, quo selecta disciplinarum legitimarum argumenta penitus excutiantur, ob summam, quam scholae aequae ac foro praestant, utilitatem, secum ferat commendationem, gratulor TIBI de insigni doctrina atque dexteritate, qua materiam, cuius expositio commoda visa, illustrasti, & gratulor mihi de praesidis prouincia, mihi in conflictu literario, quam facultatis leges exigunt, a TE oblata, pro ea amicitia, qua me semper, dum inter nos versatus sis, cupiditatis in iure proficiendi ac virtutis TVAE resem & spectatorem esse voluisti. Cum STIRPE per propinquitatis vinculum es coniunctus, quas legum praesertim Germanicarum admiranda doctrina longe est illustris, indeque

indeque merito ac iure suo gloriatur. Imaginibus tantorum maiorum, illustri nominatim exemplo CELEBERRIMI magni nominis DREYERI, te digniorem reddere nullo modo potuisses, quam quod iuencis insignes feceris in legum & antiquitatum Germanicarum studio progressus. Itaque redis tanto fautore dignus, titulo dignitateque insignis, quibus Themis Cimbrica ornauit virtutem TVAM. Sed redis magno sane cum dolore meo. Ita enim me TIBI deuinxisti praestantia ingenii, integritate morum atque consuetudinis suauitate, qua per menses aliquot solitudinem meam ornaſti vitaeque rationem subleuaſti. Tamen i bonoribus virtutibusque diſtinctus, quo Deus TVAque TE virtus vocant, & patriae dica, quos TIBI ingenii dotibus aequae ac virtute & industria, tum in nostra Musarum sede, tum in Academia Goettingenſi paraſti ſtudiorum fructus, ciuibusque TVIS iura certa redde. VALE, meque amare perge. Iterumque VALE memor Musarum, quas haecenus strenue coluiſti. Nam
VIVITVR INGENIO, CAETERA MORTIS ERVNT.

Scribebam in Academia Regia Kilonienſi a. d. XXXI. Menſis
Maii MDCCLXXVI.

AMICO SVAVISSIMO
IOANNI FRIDERICO SCHNOBEL

S.

ERNESTVS GEORGIVS IOACHIMVS FÜRSEN

L. ST.

Quanta me laetitia perfusum intellexi, post annorum aliquot interuallum amicum amplexus, quem & affinitatis vinculum, & a prima inde adolescentia consuetudo & quod arctiorem reddidit amicitiam, earundem disciplinarum studium, dudum iam mecum copulauerant: tanto nunc dolore afficio, quum quas obtulisti mihi contra TE disputantem opponentis partes suscipere prohibear. Etenim quid dulcius mihi accidere potuisset, quid optatius quam ut & TIBI publicum aliquod amici in TE animi documentum, & praesidi TVO, Viro consultissimo atque doctissimo, quem non modo fautorem, sed etiam in litterarum studiis mihi auctorem ac suasorem obtigisse vere praedicare possum, MELLMANN ad cineres usque colendo, gratiae mentis significationem publice ederem. Sed occasionem eam dolenti eripiunt Musae, ad quas abeundum est, remotiores. Verum tamen antequam discederem, facere per amicitiam nostram non potui, quin, quod praesenti & coram non licuit, illud per litteras haec officium peragerem, TIBIque conferendos propediem nouos honores gratularer. Qui quidem ut auspiciatissimi TIBI eueniant, toto pectore precor. Vale, amice dilectissime, dignamque meritis TVIS vitam agens, patriae litterisque sis decus & ornamentum. Ceterum ut conferues mihi amorem TVVM TVISque de meliori commendes mei memoriam etiam atque etiam abs TE peto. Vale, iterumque vale. Kiliae Hofsfatorum a. d. 1. Apr. MDCCLXXVI.

RESPON-

RESPONDENTI PRAENOBILISSIMO, DOCTISSIMO,

AMICO DVLCISSIMO,

S. P. D.

F. C. I E N S E N

I. V. C.

Redux in patriam quanta perfundor laetitia, quantum pectori admodum tenero, gaudiis amicis semper recluso, quantum illi obtigit commodum, quum sese brachiis offerat Amicus, Quem Musae Chilonienses primum, deinde Goettingenses arctius meis iunxerunt praecordiis! Animus integer, pectus sincerum, litterarum sacris initiatum eum mihi semper Te praestiterunt amicum, ut nemini possis esse secundus. Quam ominosum exsurgit sidus! Aduersarium me elegisti, quem lateribus Tuis adhaerere iubet amicitia! — At ista, quam litteratorum veneranda cohors poscit, discordia Tuis addit honoribus & addit quoque amici. Grato, quem fauor in me Tuus flagitat, animo suauissimam praebet facultatem, meum in Te studium publico firmandi testimonio. Accipias laurum, quam Tua Tibi parauit industria! Intres quod multis sudoribus ascendisti honoris templum! amici vota pennas euolantes strenue sectantur. Seruet Te Deus, Teque omnibus, quae sincera meruit amicitia, beneficiis cumulet ac ornet! Quantum amici Tui adderetur fortunis, si sempiterna incolumitas, summumque trames Tuos sequeretur, quantum mortalium aliquis sperare possit, bonum! Sis mihi semper amicus. Animum in Te meum, pectus Tibi deditum iamdiu cognouisti; nihil quod Te attingat a me negligi, ardentissimo semper studio Tuum a me anquiri commodum non ignoras; & quid superest nisi quod nomen meum cordis Tui penetralibus sic innarescat ut ne summa quidem violentia euellere valeat amici Tui memoriam. Vale, faue.

ERRATA.

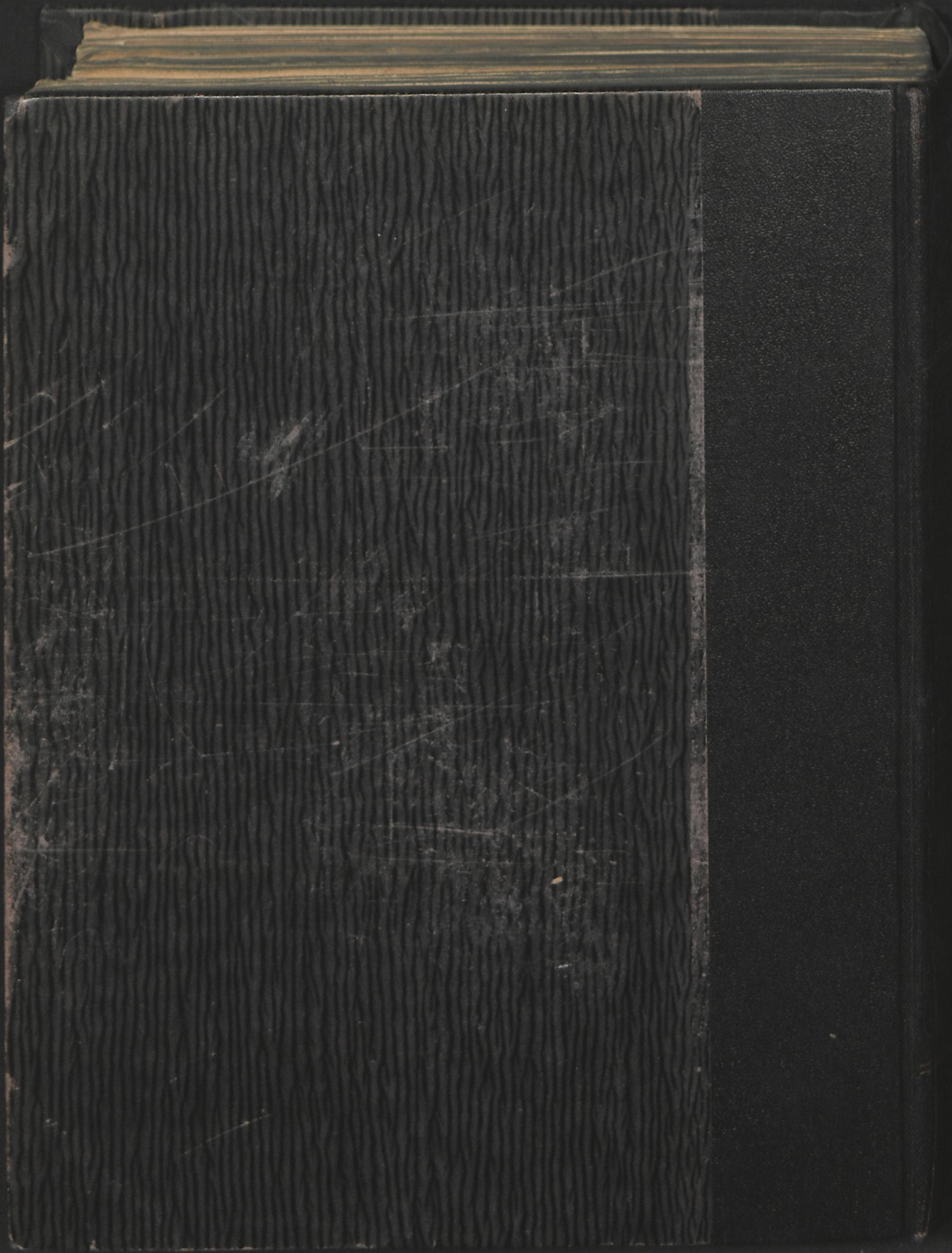
- p. 3. l. II. lege: *dubitemus.*
p. 7. l. 19. lege: *Decemviri.*
p. 15. l. 2. lege: *habeantur.*
p. 17. not. z. in f. lege: *tritt in sein Recht.*
p. 27. not. c. in pr. lege: *Wartenbergico.*
p. 31. not. a. col. 2. l. 2. lege: *insbesondere in die Lehne.*
p. 37. l. 3. deleatur *vocabulum erat.*
p. 40. not. f. in f. lege: *Deutschland.*
p. 60. l. 7. lege: *propterea.*
-

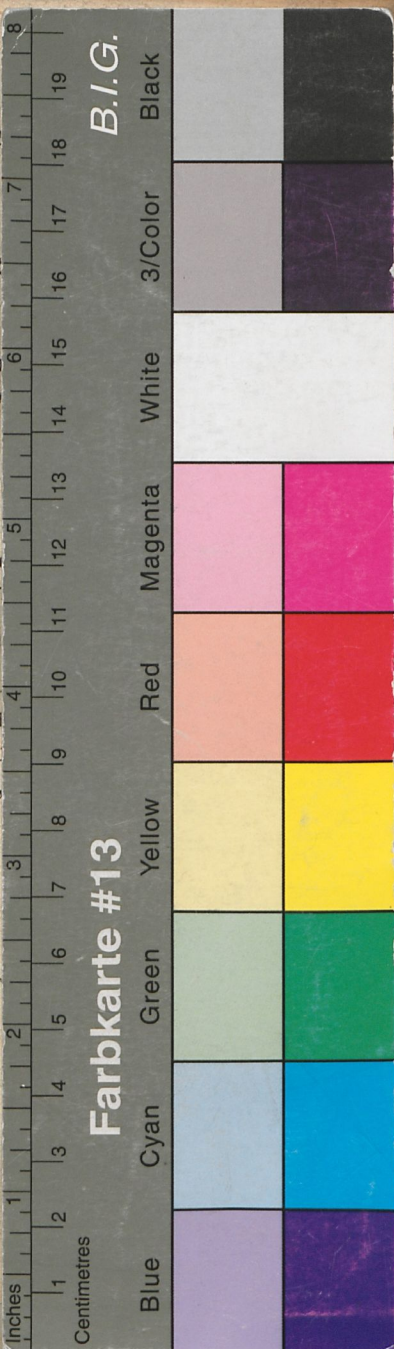

Kiel, Diss., 1777-1800

f
5b.

B.I.G.

Farbkarte #13

4

Pr. 35. num. 24.

1776, 3

13

DISSERTATIO IN AVGVRALIS
EX IVRE GERMANICO

DE

CONDOMINIO, CVRAE LEGITIMAE, QVAE
FEMINIS LVBECENSIBVS IN FRATRES ET
SORORES MALE SESE GERENTES
COMPETIT, VNICO ET VERO
FVNDAMENTO.

AD ARTIC. V. TIT. X. LIB. I. IVRIS LVBECENSIS.

QVAM

RECTORE CHRISTIANO-ALBERTINAE MAGNIFICENTISSIMO
AVGVSTISSIMO ET POTENTISSIMO REGE AC DOMINO
DOMINO

CHRISTIANO SEPTIMO

DANIAE NORVAGIAE VANDALORVM ET GOTHORVM REGE,
SVPREMO DVCE SLESVICI, DVCE HOLSATIAE, STORMARIAE
ET DITHMARSIAE, COMITE OLDENBVRGI ET
DELMENHORSTI, CET.

AVCTORITATE ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRAESIDE

VIRO CLARISSIMO, CONSULTISSIMO, DOCTISSIMO
IOANNE DIETERICO MELLMANN

I. V. DOCTORE, INSTITVTI REGII HISTORICI GOETTINGENSIS ASSESSORE,
IVRIS GERMANICI ET PRAXEOS PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO IN
ACADEMIA REGIA KILONIENSI, IBIQVE ICTORVM ORDINIS
ASSESSORE ET H. T. DECANO

PRO

LICENTIA SYMMOS IN IVRE HONORES CAPESSENDI

A. D. VIII. IVNII MDCCLXXVI.

H. L. Q. C.

PVBLICE DEPENDET

AVCTOR

IOANNES FRIDERICVS SCHNOBEL
LVBECENSIS.

KILONII HOLSATOR. EX OFFICINA BARTSCHIANA.

